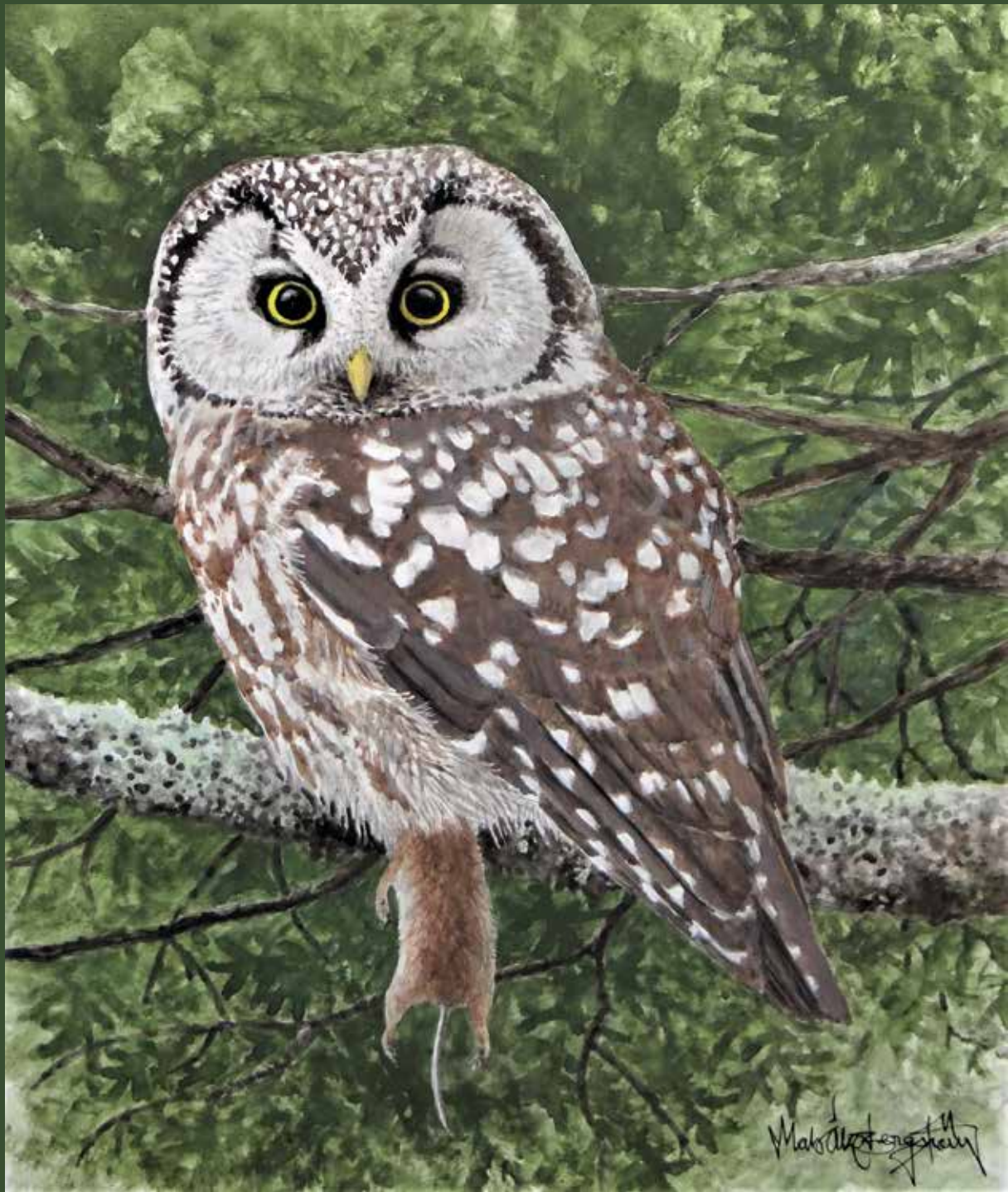

Fåglar i Norrbotten

Årgång 40 nummer 1 • 2021

VAR TOG PÄRLUGGLAN VÄGEN?

Många gånger har jag stannat till vid en torraka eller gammelasp med ett spillkråkshål på stammen under mina skidfärder på vårvinterskaren. Om jag då skrapade eller sparkade på trädstammen kom ofta en yrvaken pärluggla snabbt upp i hålet och undrade vad som stod på. Ugglans minst sagt förvånade ansiktsuttryck var närmast obetalbart.

Jag pratade ofta med henne och bad om ursäkt för att jag störde, och önskade förstås lycka till. Hennes ögon smalnade av efter en stund och hon sjönk sakta tillbaka i boet för att sova vidare. Jag visste då att där skulle det bli fler pärlugglor. Sådana små händelser kunde rädda en hel dags färder i skogarna.

Jag tillverkade och satte upp åtskilliga pärluggleholkar, framför allt under 1970- och 80-talen, och de flesta av naturstam, de blev vackrare så, och när smågnagarförekomsten var god tutade det också pärlugglor överallt. Hon var under många år den säkraste indikatorn på god sorktillgång och därmed visste man att många av våra andra ugglor också häckade.

Jag och ett par andra likasinnade satte under 1970- och 80-talen upp knipholkar vid en del sjöar och tjärnar. Dessa rensades oftast på vårvintrarna när man lätt tog sig fram överallt på skarföret. Många gånger var en del knipholkar redan bebodda av pärlugglor och då lämnades de naturligtvis ifred.

Under de 45 år jag bott på ort och ställe har jag haft ett dussintal knipholkar på och kring gårdstomten och många gånger sökte sig pärlugglor hit av den anledningen. Flera vårkvällar genom åren "vaggades" jag till sömns av tutande pärlugglor utanför. De häckade inte i knipholkarna men jag satte upp lämpliga bostäder åt dem i omgivningen och fick häckning några gånger. Jag minns hur trevligt det var när det satt chokladbruna ungar bakom huset och tittade på mig med sina stora, gula ögon.

Det är nu närmare 30 år sedan jag hörde en pärluggla från min gårdstomt! Var har de tagit vägen? I november 2010 skrev Birger Hörnfeldt på SLU i Umeå en artikel om "Kraftig nedgång för pärlugglan i Västerbotten." Ungefär i samma vecka skrev Martin Tjernberg, ArtDatabanken, att pärlugglan var föremål för rödlistning, om den då observerade minskningen skulle fortsätta. Jag vet inte riktigt hur det blev med den saken.

Sören Larsson i Ramnäs i Västmanland med 40 års

erfarenhet av pärlugglan skriver om "Kris i pärluggleskogen." Han har statistik på häckningsresultat från cirka 500 pärluggleholkar i dessa trakter och kan konstatera en "katastrofal nedgång mellan åren 1980–2019."

Hur har det kunnat bli så här? Som vanligt när det sker negativa saker i vår natur är det sällan bara en orsak till det hela. Toppåren har försvunnit och bottenåren återkommer oftare, konstaterade Hörnfeldt och enligt honom är en trolig förklaring att det skett en generell nedgång i antalet sorkar på våren under de senaste 30 åren. Han skriver vidare: "Det forskarna ser nu är att det är färre pärlugglor som häckar även vid god sorktillgång. I år (2010) har vi bra med sork i markerna, men ändå har vi bara häckning i 9 procent av holkarna. Det kan jämföras med början på 1980-talet då andelen bebodda holkar var cirka 45 procent."

Pärlugglan och även lappugglan är utpräglade sorkspecialister som troligtvis har svårare än en del andra ugglor att livnära sig när sorkförekomsten är som lägst. Vi har också allt mer konstiga vintrar med mycket regn som, om det hamnar på frusen mark och blir till is, är förödande för smågnagarna, och därmed även specialisterna som ska äta dem. Klimatförändringar med varmare vintrar som följd är alltså inte bra. Storskogsbrukets ohämmade framfart i våra redan svårt sargade skogar har stor inverkan på ugglornas livsmiljö, vilket också bidrar till att pärlugglan nästan försvunnit.

Predation av mård är en annan faktor och en del hävdar också att slagugglan har en negativ inverkan på förekomsten av andra ugglor och dagrovfåglar. Slagugglan har under senare tid gynnats av att ett stort antal lämpliga holkar satts upp i skogarna och därmed gett arten ett uppsving i förekomsten. Slagugglan är extremt revirhävande och tolererar oftast inga andra rovfåglar inom sitt revir. En av de arter som anses drabbade är just pärlugglan.

Där ska man nog planera litegrann när man sätter upp pärluggleholkar och slaguggleholkar så de inte hamnar för nära varandra, vilket är en sak man kan åstadkomma. Att däremot förhindra skogsavverkningar och påverka gnagarförekomsten är närmast omöjligt, liksom klimatförändringen.

Matsäke Bergström

Blåhake. Foto: Henrik Blom.

Haparanda Sandskär fågelstation – en kvittrande glad 40-åring

I år fyller fågelstationen 40 år! Sedan stationens start i maj 1981 har verksamheten successivt utvecklats till att bli en väletablerad och uppskattad fågelstation – Sveriges nordligaste och östligaste. I det här numret kan du följa med på en nostalgisk tripp tillbaka till de första åren på Sandskär.

Sedan den allra första fågeln märktes på ön 1963 har vi märkt nästan 147 000 och nu kan vi lägga ytterligare en ringmärkningssäsong till handlingarna, trots att 2020 i mångt och mycket präglats av den pågående coronapandemin. En pandemi som vi innan starten i juli trodde skulle sätta käppar i hjulet för hela säsongen. Tyvärr fick våra utländska kollegor stanna hemma men vi hoppas på ett kärt återseende kommande säsong.

Detta nummer består i huvudsak av rapporter från den gångna säsongen (2020). Du kan läsa om ringmärkningen men också om häckfågelinventeringen, boungemärkningen, vädret och om alla observationer av fåglar som gjorts på ön.

Du kan också ta del av resultatet från Vinter-

fågelracet, Vinterfåglar inpå knuten och vårens/sommarens program.

Vi har undvikit att lägga in allt för många tabeller då dessa blir svårlästa. Istället har vi lagt in dem (tabeller som visar alla års märkta arter och respektive märkantall, samt protokollen från punkt- och linjeinventeringen i juni) så att de går att läsa digitalt på stationens hemsida www.nof.nu. Klicka på Haparanda Sandskär. Besök även sidan om du önskar veta mer om oss eller om du vill boka in dig för en ringmärkningsvecka eller två säsongen 2021!

Du är också välkommen att höra av dig till tidsningsredaktionen om du har synpunkter och idéer om tidningens innehåll eller vill hjälpa till med redaktionsarbetet. Längst bak i tidningen hittar du alla kontaktuppgifter.

Inger Brännström
Stationschef

Verksamhetsberättelse för Haparanda Sandskär fågelstation 2020

Med stöd av Haparanda Stad, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Studieförbundet, Bosmina och privata gåvor har vi genomfört verksamheten vid fågelstationen under 2020. Standardiserad ringmärkning genomfördes från den 25 juli till den 16 oktober. Stationen fick hålla stängt under en ringmärkningsvecka bl.a. beroende på vädret. 28 ringmärkare, assistenter och praktikanter har deltagit i arbetet. 17 stycken kommer från länet, 14 (50 procent) var kvinnor och fyra personer hade inte tidigare arbetat vid stationen. Stationen har i år inte haft några medarbetare från andra länder, det har berott på coronapandemin. Trots pandemin har personalsituationen ändå varit bra. Det ekonomiska stödet har gjort det möjligt att betala hyra, driftskostnader, vissa reseersättningar samt resorna mellan fastlandet och Haparanda Sandskär.

Den nya skräddarsydda stugan fortsätter att göra ö-livet enklare för oss. Det är lättare att kunna rekrytera personal och bättre förvaringsutrymmen och boende har definitivt höjt vår standard. Upp till åtta personer kan bo i stugan som är fullt utrustad med fyra sovrum, komplett köksutrustning och god strömtillförsel från solcell som laddar batterierna. Medel till stugan har anslagits av Naturvårdsverket och uppförandet har genomförts i samarbete mellan Haparanda Stad

och Länsstyrelsen i Norrbotten. Norrbottens Ornitologiska Förening får hyra stugan under märksäsongen och hyresavtal tecknas årligen.

Under 2020 märktes endast 1 791 fåglar av 60 arter vilket är betydligt under individgenomsnittet på 3 919 fåglar och färre än under säsongen 2019 då vi märkte 2 085 fåglar. Den låga siffran kan delvis förklaras av många dagar med både regn och bläst då märkning inte varit möjlig. Men den av älgar nedbetade vegetationen har också stor betydelse för fångstsiffrorna. Lövrika buskar och träd är en avgörande faktor för en miljö där fåglarna ska bygga bo och hitta föda. Den vanligaste märkarten blev som det brukar lövsångare (506 märkta) följt av sävsparv (218), grönsiska (166) och ängspiplärka (165) samt grönbena (122 märkta). Totalt har nu 146 793 fåglar av 149 arter märkts sedan starten 1981.

År 2006 inledde vi standardiserade häckfågelinventeringar på Haparanda Sandskär. Inventeringen 2020 genomfördes den 11-14 juni, av 6 deltagare. Metoden är en kombination av linje- och punkttaxering. Dessutom bedömer vi häckningskriterier för alla arter som påträffas. På linjerna observerades 687 individer av 65 arter och på punkterna 245 individer av 45 arter. Totalt noterades 90 olika arter under helgen. Inga nya häckande arter observerades men det som mest

Länsstyrelsen
Norrbotten

stack ut var bl.a. tre starar, blåmes (svår på våren) samt snatterand och stjärtand.

Årets besök på ett antal öar i Haparanda skärgårds nationalpark för boungemärkning genomfördes den 11 juli. 24 fåglar av 7 arter ringmärktes och 4 personer deltog i märkningen.

Att ringmärka fåglar är en spännande sysselsättning. Det handlar om att fanga och ringmärka de "vanliga" fåglarna som vi fångar i näten men också om att vänta på en raritet, slå "dagsrekord" i antalet ringmärkta fåglar, bland mycket annat. Men det handlar också om att kontrollera redan ringmärkta fåglar. Särskilt roligt är det naturligtvis när vi kontrollerar en fågel som ringmärkts någon annanstans (s.k. främmande kontroll) eller under någon av föregående säsonger, av oss själva eller andra. Återfynd är när någon annan hittar en fågel som vi har märkt. I bägge fallen administreras informationen av Ringmärkningscentralen som i sin tur informerar oss.

Under 2020 fick vi information från Ringmärkningscentralen om sju fåglar som ringmärkts av oss och återfångats utomlands.

Vi fick också information om två fåglar som vi kontrollerat men som ringmärkts på annan plats.

Ringmärkning har under 2020 demonstrerats för cirka 20 personer, både grupper och enskilda besökare.

I början av september kom ett TV-team från "Mitt i naturen/I klimatets spår" och följde ringmärkningen under en hel arbetsdag. Programmet sändes i slutet av november 2020. Roligt med uppmärksamhet och mycket bra reklam för både nationalparken och ringmärkningsstationen!

Stationens internetanslutning har fungerat i stort sett alla dagar under säsongen. Mobiltäckningen är fortsatt undermålig men från stugan kan man ringa WiFi-samtal. E-post är trots allt det säkraste sättet att nå stationens personal.

På Norrbottens Ornitologiska Förenings vägnar ber vi att få framföra ett stort tack till våra sponsorer/verksamhetsbidragsgivare för stödet till Haparanda Sandskär fågelstation. Utan detta stöd hade verksamheterna inte kunnat bedrivas.

En annan och helt grundläggande förutsättning för verksamheten är förstås alla de volontärer som deltar i arbetet. Utan era fantastiska insatser funnes ingen fågelstation, varmt tack till Er alla och – givetvis – varmt välkomna tillbaka under 2021!

Sandskärsgruppen/Inger Brännström, stationschef

Bokningsönskemål skickas som vanligt till:
bokninghsfs@gmail.com

Stationens hemsida: www.nof.nu Klicka på "Haparanda Sandskär"

NOF får ny hemsida!

Under våren kommer vi att presentera en ny hemsida för Norrbottens Ornitologiska Förening. Hemsidan kommer att följa BirdLife Sveriges design och struktur i likhet med flera andra regionalföreningar. Mer information kommer.

På den nya hemsidan tänkte vi skapa ett "skådagalleri" med bilder på skådare som vi har i föreningen och i länet. Om du vill vara

med i galleriet så skicka in en bild till web-redaktörerna –

Ulla Sundberg

(ulla.sundberg@telia.com) eller

Inger Brännström

(inger.brannstrom@bredband.net).

Vi tar också gärna emot synpunkter och tips på annat som du vill ha med på hemsidan.

Har du frågor hör av dig till Ulla eller Inger.

Säsongen 2020 ringmärktes 1 791 fåglar vid Haparanda Sandskär fågelstation.

Det var vi som gjorde det!

Vecka 30: uppstartsgänget Inger Brännström, Andreas Livbom och Theodor L. Sjöblom.

Vecka 31: Andreas Livbom och Elin Bondestam.

Vecka 34: Peter Keil, Henrik Blom och Marie Rönnbäck.

Vecka 34: Peter Keil, NG-eleverna; Edvin, Rebecca, Anette och Ivar och Marie Rönnbäck.

Vecka 32: Mikaela Kähäri, Joakim Granholm, Anna-Karin, Bo, Karin Slunge och barnen Gustav och Arvid.

Vecka 34, 35: Rolf Lahti med Naturguideeleverna Edvin, Anette, Ivar och Rebecka.

Vecka 37: Fam. Laudon och Lindblom. Kalle, Sofia, Peter, Elisabet samt barnen Nini och Rasmus.

Vecka 35: Henrik Blom, Markku Henriksson, Peter Keil och Rolf Lahti.

Vecka 40: Märta Fredriksson, Mats Bergqvist, Jan Andersson och Jerry Larsson.

Vecka 36,39,42: Inger Brännström.

Vecka 38: Kerstin Eriksson, Mattias Öberg, Ella, Gunborg och Sarah Stenvall.

Vecka 36, 39, 42: Ulf Öhman.

En fantastiskt stilla morgon utfördes årets häckfågelinventering. Lars Sandberg spanar över nordrevet.

Inventeringshelgen på Sandskär 11–14 juni 2020

På torsdagseftermiddagen lämnade ett, p.g.a coronapandemin, något begränsat inventeringsgång skeppare Rune Lindqvists brygga i Stafansviken. Vi som i strålände solnsken korsade havet var; Lars Sandberg, Krister Jakobsson, Viktor Persson, Andreas Degerman, David Apelqvist och Lena Stenman.

Efter installation i stugan och intag av middag tog vi en gemensam tur ner till sydudden. Här kunde vi börja med att notera bl.a. stjärtand med pulli, skedand, kustlabb, snatterand, salskrake och småtärna på helgens artlista. Lars uppmärksammade också en individmärkt skrattnäs som bar både metallring och en gul lång plastring på vänster tars.

En fågel som först förde tankarna till en sångare förbryllade oss. Sången påminde stundtals om en busksångare eller kanske härmsångare, men ändå inte. Efter inspelning och en lång stunds lyssnade och resonerande, så bestämdes fågeln, dock med viss tvekan, till en något udda taltrast.

Tillbaka i Kumpula larmade så Lars ut en busksångare nu vid gamla dassen, vi samlades alla för att lyssna och många tappra försök gjordes att få syn på fågeln och kanske lyckas fånga den på bild, vilket visade sig vara i det närmaste omöjligt i de tätta, frodiga björktopparna som fågeln förflyttade sig mellan. Efter första kvällen på ön landade vår artlista på 53 arter.

Strax innan midnatt, när det borde varit dags för några timmars vila, bestämde sig delar av truppen för att helt sonika hoppa över nattvilan och begav sig redan då ut i natten. Övriga vilade några timmar och tog skift nr två som startade under tidig morgon (läs c.a 03.00). Vid 6-snåret var första gänget åter vid stugan och gäng nummer två anlände först senare under förmiddagen. Genom att köra "skiftgång" på detta vis så lyckades vi täcka upp i princip alla dygnets timmar i fält och många av öns delar blev också väl genomsökta redan detta första dygn.

Efter några timmars välbehövlig sömn, samla-

des vi kring en gemensam, utdragen frukost-lunch med tillhörande artgenomgång. Några av arterna som nu lades till på listan var bl.a. sävsångare, både grå- och svartvit flugsnappare, rödstjärt, göktyta, ladusvala, morkulla, sånglärka, havsörn, lärkfalk och en sångsvan på bo. Inget som stack ut än så länge, men skam den som ger sig, ön är stor och plötsligt händer det, något helt oväntat dyker upp, det gäller bara att ligga i!

Under fredagen togs således många, långa, svettiga och myggiga turer runt ön och några nätplatser på ringmärkarudden förbereddes inför kommande ringmärkarsång. Flera av stugägarna hade anlänt inför helgen, så i hamnen låg nu både turbåten och flera privata båtar. Dagen avslutades med en gemensam middag, bastubad och sedan en tidig kväll för att stå redo, pigga och alerta på dagen D. Vår artlista var nu uppe i 78 observerade arter.

2020 års häckfågelinventering kunde genomföras en dag med de allra bästa förutsättningar, en absolut stilla och klar morgon! Tidig uppstigning, redan 01.30 för dem som hade lite längre till sin startpunkt. Kl: 03.00 gick startsignalen och nu skulle de elva punkterna och 13 linjerna finkammas. Metoden som används är standardiserad och innebär en kombination av punkt- och linjeinventering, påminnande om inventering av s.k. standarddruttr.

Efter att vi gått färdigt våra rutten så sammanstälade några av oss längst uppe på norra spetsen och när vi efter vår fikapaus skulle lämna sandstranden lättar plötsligt en fågel från en av de en-

Viktor Persson spanar av från öns västra sida. Malören syns över havet.

samma tallarna, en stare!? och sedan ytterligare en och så ännu en till! Detta är faktiskt lite smått sensationellt då starar inte alltför ofta ses ute på Sandskär.

Inte många nya fåglar hade anlänt till ön kunde vi krasst konstatera efter att ha sammanställt allas inventeringsresultat. På punkterna summerades 245 individer av 45 arter och linjerna gav 686 fåglar fördelat på 65 olika arter. Både artantal och framförallt individantalet på punkterna låg betydligt högre än snittet genom åren. Det var stora grupper av knipa och storskrake som drog upp antalet.

Nya arter som tidigare år inte räknats in på punkterna blev lärkfalk, vigg och busksångare. Och utefter linjerna sågs för första gången dubbeltrast och busksångare. En fullständig redovisning av inventeringarna finns att läsa på vår hemsida; <http://www.nof.nu> klicka på Haparanda Sandskär fågelstation.

Söndagen gick i städningens och packningens tecken. Vi var alla aningen slitna efter många timmar i fält och begränsat med sömn, så inga långa turer blev denna sista förmiddag på ön.

Årets inventeringshelg slutade på 90 arter – nästa år tar vi oss över 100-strecket!

Lena Stenman (text och foto)
070-667 00 18

Inventeringsgänget går ombord för hemfärd.

Fisktärna från Korkea.

Ringmärkning på öarna 2020

En fin sommarmorgon, närmare bestämt den 11 juli, träffades vi i Haparanda för den årliga ringmärkarturen till några av öarna norr och öster om Haparanda Sandskär. Av coronaskäl begränsade vi antalet volontärer så att vi var en mindre skara än vanligt. Denna gång startade vi nedanför järnvägsbron inne i Haparanda. Bosmina 3 guppade vid kajen och vi blev välkomnade av Lena Svanberg samt skeppare Johan Makslahti som med trygg hand styrde Bosmina mellan öar och skär. Vi övriga som var med var Jan Andersson, Lars Sundberg, Jacob Lahti tillsammans med irländska settern Bosse samt Rolf Lahti. Det kändes lite ovant att börja med att åka nedför älven innan vi svepte ut över havet men omväxling förnöjer!

Vi började för ovanlighetens skull på Ylikari som normalt är den ö vi brukar avsluta resan med. Det blev som vanligt en lång vandring men tyvärr

inga ringmärkta fåglar. Vi misstänker att räv och eventuellt mårdhund och andra predatorer gör att de flesta häckningarna misslyckas. Dock såg vi både stjärtand, småskrake och kricka med pull samt stötte vigg från bo med ägg. Av de övriga observationerna kan nämnas: 5 tobisgrisslor, 6 roskarlar, 11 kärrsnäppor, 3 kustlabbar samt cirka 40 vitfågel varav tärnor och fiskmåsar övervägde. Av däggdjur så hittade vi en död säl samt en masskräp som tvåbenta däggdjur lämnat.

Vi tuffade vidare och nästa ö blev Korkea. Här såg vi cirka 100 vitfågel i luften, därutöver kan nämnas 12 kärrsnäppor och 3 tobisgrisslor. Vi konstaterade häckningar genom stjärtand med 8 pull, bofynd med ägg av vigg och vitkindad gås. Av de sistnämnda såg vi 24 adulta och 3 pull. Här märkte vi 1 fiskmåsa, 7 skrattmåsar, 1 fisktärna, 3 roskarlar och 1 större strandpipare. Vi hittade

några små silltrutsungar men de var för små för att få ring på benet och vi såg några gråtrutungar som simmade ut.

Därefter styrde vi mot Stora och Lilla Harrsten men vattenståndet och avsaknaden av liten följebåt gjorde att vi avstod från landstigning. Viss aktivitet av dvärgmåsar och tärnor, 30–40 stycken syntes främst över Lilla Harrsten. Häckningar kan inte uteslutas.

Även Tegelgrundet for vi förbi av samma anledning. Viss aktivitet av trutar, drygt 30-tal syntes här men inte så att vi tror på någon större mängd lyckade häckningar. Vi fortsatte till den namnlösa lilla ö som de senaste åren gett god utdelning vad gäller ringmärkning. Vi blev inte besvikna men väl i land kunde vi konstatera att de flesta ungarna var för små för märkning. Det blev ändå 4 dvärgmåsar, 1 skrattnås, 2 fisktärnor och 4 silvertärnor. Det hade förmodligen varit högvatten som förstört bon och omläggningen resulterar i sent födda ungar. Vissa år har dvärgmåsungarna varit så stora att de simmat ut så fort vi kommit iland.

Ringmärkningen och räkningen av fåglarna på öarna ingår i verksamheten för Haparanda Sandskärs Fågelstation och sker en gång per år i början på juli. Totalt märkte vi 24 fåglar av 8 arter, fullständig artlista finner du på Artportalen. Det var första gången vi hade med en fågelhund och vi kan säga som så att Bosses arbete gott och väl uppvägs avsaknaden av volontärer. Han får bli med nästa år också :)

Återigen var det tunt med häckande vitfågel vilket är oroande. Den trenden har funnits en längre tid och vi kan bara spekulera över orsakerna; sjukdomar, predatorer, och väder – allt kan samverka. Vi får inte glömma att starka tärn-, mås- och trutkolonier innebär god häckningsframgång även för vadare, änder och gäss som nu även de missgynnas.

Efter en lång och härlig dag, lagom solsvedda, återvände vi till Haparanda och jag längtar redan till nästa år. Ett speciellt tack till Bosmina med besättning som ställer upp och kör oss varje år!

Rolf Lahti (text och foto)

070-640 98 47

Roskarl från Korkea.

Korkea med massblomning av strandveronika.

Ringmärkning på Haparanda Sandskär under höststräcket

Standardiserad ringmärkning bedrevs denna säsong mellan 25 juli – 16 oktober, en period på 84 dagar. På grund av osäkerheten om coronapandemin sköt vi på öppningen en vecka och vi höll stationen stängd under en vecka i skarven september-oktober eftersom vädret inte tillät ringmärkning. Med tanke på just pandemin är vi glada att vi kunde genomföra ringmärkning under säsongen i den omfattning som faktiskt skedde. Det var länge osäkert huruvida vi skulle få personal eller inte. Utländska märkare kunde inte komma alls detta år. Som vanligt gjorde vädrets makter att vi inte kunde ringmärka alls vissa dagar. Regn och blåst är i dessa sammanhang ”våra värsta fiender”.

Ringmärkning bedrevs under 55 dagar av 84 möjliga, d.v.s. endast 65 procent av säsongens samtliga dagar. Det kan kanske också till viss del

förklara den låga fångstsiffran, endast 1 791 fåglar av 60 arter, 294 fåglar färre än förra säsongen och den lägsta siffran sedan 1991! Men det är inte bara vädret som har betydelse. Även den minskade växtligheten kring våra nät ute på udden spelar stor roll. Buskar och träd är så nedbetade att lövverken inte kan skydda näten från vinden och de syns väldigt väl så fåglarna kan enkelt undvika att bli fångade. Förutom väder och växtlighet har också fågeltillgången stor betydelse. Fåglarnas möjlighet att häcka och tillgången till mat på ön är faktorer som måste vägas in om man närmare vill analysera årets resultat.

Den standardiserade ringmärkningen pågår sex timmar per dag och omfattar, liksom tidigare år, 24 stycken nio-meters nät. Höstens standardiserade nätfångst gav 1 320 fåglar, 112 mindre än fjolåret.

Den standardiserade burfångsten av främst vadare sker under juli och augusti. Även i år använde sig stationen av 28 burar, placerade på Sydön och Pauhu. Under den tiden fångades 187 fåglar i vadarburarna, faktiskt 26 fåglar fler än 2019. Totalt märktes knappt 300 fåglar färre än 2019 och det resultatet kallade vi mediokert, så vi undviker att betygsätta årets märksiffra närmare...

Den icke standardiserade märkningen gav 258 fåglar och omfattar åtta alternativa nät. Alternativnäten kan nyttjas vid liten fågelfångst och då rörelse i fält indikerar lämpliga tillfälliga platser som står i mer vindskyddade lägen, samt de fåglar som fångats utanför standardiserade tider. Oftast använder vi alternativnäten samtidigt som standardnäten så fort vi har personal på plats som hinner gå erforderligt antal nätrundor.

Årets tio vanligaste märkarter redovisas i **tabell 1**.

Där framgår även jämförelse med årsmedelvärdet för de 17 år hela säsongens märkning skett på Sydön (nuvarande märkplats som gällt under tiden från 2003); övriga år skedde den i Östvikens fram till sista augusti för att sedan avslutas på Sydön.

Stationens 16:e ringmärkta skogssnäppa. Foto: Joakim Granholm.

Tabell 1. 2020-års vanligaste märkarter och årsmedelvärden för märkning på Sydön (nuvarande märkplats).

Art	Märkta 2020	Årsmedelvärde, märkta 2003–2019
Lövsångare	506	1 122
Sävsparv	218	243
Grönsiska	166	180
Ängsfiplärka	165	132
Grönben	122	117
Gråsiska	84	357
Kungsfågel	44	99
Sävsångare	43	45
Talgoxe	42	146
Ärtsångare	40	48

I tabell 1 kan vi konstatera att som så ofta förr ligger lövsångare i topp (tre avvikande år finns; -95, -01 och -13, då dominerade invasionsarten gråsiska). I år när vi endast upp till knappt hälften av årsmedelvärdet. I övrigt ser tabellen lite annorlunda ut än den brukar. Arter som bergfink, blåmes och bofink finns inte alls med på 10-i-topp-listan. Både gråsiska och grönsiska finns med i år. Talgoxen som brukar ligga högt hamnade på en nionde plats. Ängsfiplärka och grönben hamnade över årsmedelvärdet och kungsfågeln tog sig in på en hedrande sjunde plats trots att antalet märkta ligger klart under årsmedelvärdet.

För att lättare kunna läsa de tabeller vi lagt ut på hemsidan (se <http://www.nof.nu>, klicka på Haparanda Sandskär) har vi delat upp märkresultaten för åren 1963–2020 i två tabeller. Tabell 3 visar resultaten under åren 1963–1999 och tabell 4 visar resultaten under åren 2000–2020. Med stöd av tabell 4 kan en del ytterligare noteringar göras angående förekomst i nät och burar. Tittar vi på årets märkning av rovfåglar kan vi notera att två sparvhökar och en stenfalk kan läggas till listan. Alla tre märktes i september månad. Av vadare blev det hela 11 större strandpipare och grönbenorna uppgick till 122 stycken, strax över årsmedelvärdet. Calidrisarterna utgjordes av mosnäppa (5), kärrsnäppa (7), svartsnäppa (1), glutt-

snäppa (3), skogssnäppa (1) samt brushane (13). En riktigt bra blandning av arter som promenerat in i våra burar. Svartsnäppan och skogssnäppan är inga fåglar som vi årligen brukar märka.

Av hackspettar märktes två arter, göktyta (8) och större hackspett (3). Av ängs- och trädpiplärkor märktes 165 respektive 14 individer. Klart över årsmedelvärdet vad avser ängsfiplärkan. Övriga arter som gått fram riktigt bra 2020, jämfört med 2019 var sävsångare (43), kungsfågel (44), grönsiska (166) och gråsiska (44). Arter som vi saknade mest i näten var järnsparv (3), rödstjärt (6), stjärtmes (0), blåmes (17) och talgoxe (42). Vi märkte även 11 videsparvar, en ovanligt hög siffra, varav fyra stycken på en och samma dag!

Vi kan konstatera att även den här säsongen var både ojämn och skral sett till antalet märkning- ar. Augusti var en rätt ”hygglig” månad med 842 märkningar. Sämre var september då 551 fåglar märktes. De bästa märksiffrorna (fler än 100 märkta fåglar) under juli hade vi den 27 då 108 fåglar märktes, övervägande gråsiska och lövsångare. Den 7 september märktes 106 fåglar, varav 73 grönsiskor.

Av de ilska varfåglarna ringmärktes fyra, och både de och sparvhökarna hade daglig koll på småfåglarna i näten. Ibland lyckades de tyvärr också fånga någon.

De rena märksiffrorna avspeglar inte direkt hur populationen varierar eftersom man också måste ta hänsyn till den faktiska fångstinsatsen under fåglarnas flyttperioder och till väder, mat- tillgång och därmed följande förutsättningar för fåglarna att rasta på Sandskär. Men våra insamlade data utgör en viktig pusselbit. Det är dock oroande att våra märksiffror (årsmedelvärden) sakta men säkert minskar, även om trenden såg ut att vända 2018 då vi hade något fler märkta fåglar än åren 2015–2017. Vi kan bara hoppas att årets ”bottenrekord” utgör ett undantag och att kurvorna pekar uppåt redan nästa år.

Tabell 2 ger en översikt över 2020 års märkta fåglar och kontroller av egna fåglar, såväl korta som långa kontroller samt även vilken månad de ringmärktes. Åtta procent av alla märkta gick i nät eller bur minst en gång till under året, vilket

»

är en jämförelsevis låg andel (men samma som förra året) och en del fåglar verkar aldrig lära sig att undvika fångstmetoderna utan plockas loss flera gånger på en säsong. Variationen är dock stor mellan arterna. Flest kontroller gjordes av lövsångare, talgoxe, ängsfiplärka och sävsparv, som kunde flyga in i näten både två och tre gånger.

Intressanta frågor att få svar på är t.ex. om en fångad individ är "en lokal Sandskärsbo" eller en rastare, och vidare – om den bara rastar – hur länge den uppehåller sig på ön. Många arter märks och kontrolleras i så små antal att det blir svårt eller omöjligt att dra några säkra slutsatser.

Det är många faktorer att ta hänsyn till. Individer som häckar eller växer upp på ön nära märkplatsen lär kunna återfångas oftare liksom flyttande individer som når ön i tillstånd där en längre rastning/fettupplagring krävs och dessutom är möjlig. Vid regnigt och blåstigt väder påverkas märkinsatsen negativt så att sannolikheten för kontroll minskar. Även biproduktion och födosökmöjligheter påverkas då negativt men ökar troligen sannolikheten för kontroll då fettlagringen tar längre tid. Klart väder och omslag till "rätt" vind gynnar utsträcket för vissa arter. Passagen för en flyttare kan då komma att ske snabbare och färre individer kontrolleras. Att analysera detta kräver ganska stora insatser och ligger utanför denna rapport avsyft. Konstateras kan dock att sävsparven gärna återkommer till ön. Vi ser att vi haft 11 långa kontroller av arten under 2020, d.v.s individer som fick ring på ön 2019 eller tidigare. Läs mer under avsnittet "Främmande och egna kontroller samt återfynd" i denna tidning.

Att vår höstverksamhet startar tidigt på säsongen (mitten av juli) och avslutas sent i mitten av oktober ger unika möjligheter att använda ringmärkningsdata för att följa beståndsutveckling och reproduktion på ön. Relationen mellan antalet adulta och unga fåglar kan ge ett mått på den årliga reproduktionen. Genom att bedöma och notera ungfågelruggningen hos fångade ungfåglar kan man dessutom läsa ut fåglar som med största sannolikhet är födda på ön och jämföra mellan år. Genom att vi rapporterar alla ringmärkta och

Anders Lundin fotar en gråsisca som Inger märkt. Foto: Ulf Öhman.

kontrollerade fåglar i databasen Fagel3, som administreras av Ringmärkningscentralen, finns tillgång till alla tänkbara biometriska data som hugade intresserade kan fördjupa sig i.

Det är onekligen fascinerande att stationspersonalens dagliga arbete (i form av observationer, bedömningar och noteringar) utgör grunden för att senare kunna besvara många av de frågor som bl.a. miljöövervakning eller ekologisk forskning kan komma att ställa. Med andra ord: stationens grundforskning kan bli viktiga pusselbitar vad det lider.

Vi ser en fortsatt försiktig tillväxt vad avser enbeståndet men även om älgstammen har minskat något jämfört med de föregående åren är den fortfarande för stor för öns yta och överbetningen av vegetationen i stort är inte acceptabel. Under hösten kunde minst 20 älgar observeras. Åtgärder måste vidtas, på både kort och lång sikt, för att älgarna ska ha en dräglig tillvaro på ön och att vi tillsammans ska kunna samsas om "utrymmet". Vi påminner våra myndigheter om dessa problem var gång vi får tillfälle och hoppas att få till stånd en förändring. Men det är inte enkelt eftersom vi verkar i en Nationalpark och då gäller särskilda regler och ska dessa ändras (Naturvårdsverket) tar det tid.

I början av september besökte ett TV-team från "Mitt i naturen" ön och filmade ringmärkningsarbetet under en hel dag. Inslaget från Haparanda Sandskär ingick i ett avsnitt i serien "I klimatets spår" som gick på SVT under november–december. Det känns inspirerande för oss att få denna

Tabell 2 - Översikt över märkta fåglar och kontroller av egna fåglar 2020.

ART	Vetenskapligt namn	JUL 2020	AUG 2020	SEP 2020	OKT 2020	TOTALT 2020	TOTALT MÄRKTA 1963-2020	KONTROLLER		
								Korta	Andel korta %	Långa
Sparvhök	<i>Accipiter nisus</i>			2		2	108			
Stenfalk	<i>Falco columbarius</i>			1		1	21			
Större strandpipare	<i>Charadrius hiaticula</i>	1	10			11	558	1	9,0%	
Mosnäppa	<i>Calidris temminckii</i>		5			5	427			
Kärnsnäppa	<i>Calidris alpina</i>	6	1			7	531	1	14,3%	
Brushane	<i>Philomachus pugnax</i>		13			13	239	1	7,7%	
Enkelbeckasin	<i>Gallinago gallinago</i>		1			1	141			
Svartsnäppa	<i>Tringa erythropus</i>		1			1	15			
Rödbena	<i>Tringa totanus</i>		2			2	166			
Gluttsnäppa	<i>Tringa nebularia</i>	1	2			3	65			
Skogsnäppa	<i>Tringa ochropus</i>		1			1	16			
Grönbena	<i>Tringa glareola</i>	45	77			122	2 672	7	5,7%	
Drillsnäppa	<i>Actitis hypoleucos</i>	2	6			8	110			
Roskarl	<i>Arenaria interpres</i>	3				3	143			
Dvärgmås	<i>Hydrocoloeus minutus</i>	4				4	224			
Skrattmås	<i>Larus ridibundus</i>	8				8	611			
Fiskmås	<i>Larus canus</i>	1				1	120			
Fisktärna	<i>Sterna hirundo</i>	3				3	169			
Silvertärna	<i>Sterna paradisaea</i>	4				4	252			
Göktyta	<i>Jynx torquilla</i>	6	2			8	380	3	37,5%	
Större hackspett	<i>Dendrocopos major</i>			2	1	3	778			
Trädpiplärka	<i>Anthus trivialis</i>	1	6	7		14	1 038			
Ångspiplärka	<i>Anthus pratensis</i>	22	56	87		165	4 174	27	16,3%	7
Gulärta	<i>Motacilla flava</i>		4			4	662			
Sädesärta	<i>Motacilla alba</i>	6	12	6		24	1 008			
Sidensvans	<i>Bombycilla garrulus</i>				15	15	448			
Gärdsmyg	<i>Tragodytes tragodytes</i>			5	5	10	125	1	10,0%	
Järnsparv	<i>Prunella modularis</i>			2	1	3	1 519			
Rödhake	<i>Erithacus rubecula</i>			18	2	20	2 470			
Blåhake	<i>Luscinia svecica</i>		10			10	3 154			
Rödstjart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1	4	1		6	3 088			
Buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>		14	1		15	665			
Stenskvätta	<i>Oenanthe oenanthe</i>	1	3			4	390			
Björktrast	<i>Turdus pilaris</i>			4		4	823			
Taltrast	<i>Turdus philomelos</i>			3		3	590			
Rödvingetrast	<i>Turdus iliacus</i>		2	1	2	5	792	1	20,0%	
Sävsångare	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	9	33	1		43	2 436	8	18,6%	
Busksångare	<i>Acrocephalus dumetorum</i>	1				1	6			
Ärtsångare	<i>Sylvia curruca</i>	10	30			40	1 253	8	20,0%	
Trädgårdssångare	<i>Sylvia borin</i>	3				3	975			
Svarthätta	<i>Sylvia atricapilla</i>			1		1	201			
Gransångare	<i>Phylloscopus collybita</i>			2	8	10	632			
Lövsångare	<i>Phylloscopus trochilus</i>	105	378	23		506	47 807	42	8,3%	6
Kungsfågel	<i>Regulus regulus</i>			23	21	44	3 579			
Grå flugsnappare	<i>Muscicapa striata</i>		7			7	1 470			
Sv flugsnappare	<i>Ficedula hypoleuca</i>		1			1	715			
Blåmes	<i>Parus caeruleus</i>	1	14	2		17	1 380	5	29,4%	
Talgöxe	<i>Parus major</i>	8	13	20	1	42	3 786	7	16,6%	
Trädskrypare	<i>Certhia familiaris</i>			3	1	4	416			
Varfågel	<i>Lanius excubitor</i>			3	1	4	142			
Bofink	<i>Fringilla coelebs</i>	3	10	12	2	27	2 402			
Bergfink	<i>Fringilla montifringilla</i>		19	17	1	37	7 708			
Grönsiska	<i>Carduelis spinus</i>	15	17	134		166	7 226			
Gräsiska	<i>Carduelis flammea</i>	42	36	6		84	18 569	2	2,4%	
Rosenfink	<i>Carpodacus erythrinus</i>		2			2	345			
Domherre	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>			1		1	1 410			
Lappspärr	<i>Calcarius lapponicus</i>		1	1		2	77			
Gulspärr	<i>Emberiza citrinella</i>		5	2		7	366			
Videsparv	<i>Emberiza rustica</i>		2	9		11	650			
Sävsparv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	22	42	151	3	218	9 041	29	13,3%	11
ANTAL ARTER		28	37	32	14	60	149	15		3
ANTAL FÅGLAR		334	842	551	64	1 791	146 793	143		24

uppmärksamhet och hoppas att det kan locka fler ringmärkare och assistenter till tjänstgöring på stationen, och fler besökare på ön.

Vi summerar 2020 års märkning, med lågt märkresultat sett till historiska årsmedelvärden. Som vanligt har vi haft en givande, varierande

och inspirerande säsong tillsammans med märkare, assistenter, praktikanter, familjemedlemmar och öbor.

Inger Brännström

inger.brannstrom@bredband.net

Främmande och egna kontroller samt återfynd

Att ringmärka fåglar är en spännande sysselsättning. Det handlar om att fanga och ringmärka de ”vanliga” fåglarna som vi fångar i näten men också om att vänta på en raritet, slå ”dagsrekord” i antalet ringmärkta fåglar, bland mycket annat. Men det handlar också om att kontrollera redan ringmärkta fåglar. Särskilt intressant är det naturligtvis när vi kontrollerar en fågel som ringmärkts någon annanstans (s.k. främmande kontroll) eller under någon av föregående säsonger, av oss själva eller andra. Återfynd är när någon annan hittar en fågel som vi har märkt. I bägge fallen administreras informationen av Ringmärkningscentralen vid Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm som i sin tur informerar oss.

Under 2020 fick vi information från Ringmärkningscentralen om sju fåglar som ringmärkts av oss och återfångats utomlands. En grönbena som vi ringmärkt den 29 juli 2019 och som kontrollerats i Łódź, Polen redan efter 24 dagar. En sävsparv som vi ringmärkt den 14 september 2019 kontrollerades i Ustecký, Tjeckien efter 40 dagar. En större strandpipare som ringmärkts vid boungemärkning den 7 juli 2017 kontrollerades på grannön Malören 1 år och 337 dagar senare och en skräntärna som också ringmärkts vid boungemärkningen men den 4 juli 2016 kontrollerades i Holmsund, Västerbot-

ten 3 år och 354 dagar senare. En kärrsnäppa som vi märkt den 25 juli 2011 kontrollerades på Ottenby, Öland hela 8 år och 354 dagar senare. En grönbena som vi ringmärkte i somras den 7 augusti kontrollerades i Kuopio, Finland redan efter 12 dagar. Slutligen en grönsiska som vi ringmärkte den 1 augusti 2020 hann ända till Kursiu Nerija i Litauen och kontrollerades efter 58 dagar. Vi fick också information om en sävsparv som vi kontrollerade den 14 september 2019 hade ringmärkts i Uleåborg, Finland den 20 augusti 2018, och en kärrsnäppa som ringmärkts i Pomorskie, Polen den 21 juli 2019 kontrollerade vi den 26 juli 2020. Detaljerad information hittar du i **tabell 5**. Under säsongen kontrollerade vi också en sävsparv som ringmärkts i Italien, men mer detaljerad information om den fågeln har vi inte fått ännu.

Egna långa kontroller

Med långa egna kontroller menas fåglar som märkts med våra ringar före eller under föregående säsong. Under 2020 kontrollerades 24 fåglar av tre arter där mer än 90 dagar förflutit mellan märk- och kontrolltillfälle. Bl.a. sex lövsångare från tidigare säsonger kontrollerades. Den äldsta var märkt den 2 augusti 2015, d.v.s. fem år före kontroll. Tänk vilka

Tabell 5.

Återfynd och främmande kontroller ej tidigare publicerade i verksamhetsrapport från Haparanda Sandskär Fågelstation 2020. Raderna för återfynd/främmande kontroll är markerade med färg. Koordinater anges i grader och min.

Ring	Art	Vetenskapligt	Fynd	Datum	Kön	Ålder	Land	Plats
4660816	Grönbena	<i>Tringa glareola</i>	Märkt	2019-07-29		10	Sverige	HSFS
			Återfynd	2019-08-22		10	Polen	Łódźloe. Glinno, ZB, J
1EX85368	Sävsparv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	Märkt	2019-09-14	F	1+	Sverige	HSFS
			Återfynd	2019-10-24	F	2+	Tjeckien	Ustecký, Duchov, W
3210466	Större strandpipare	<i>Charadrius hiaticula</i>	Märkt	2017-07-07		00	Sverige	Norrbotten, Haparanda
			Återfynd	2019-06-09	F	3+	Sverige	Norrbotten, Bottenvik
7144928	Skräntärna	<i>Sterna caspia</i>	Märkt	2016-07-04		00	Sverige	Norrbotten, Haparanda
			Återfynd	2020-06-22	F	3+	Sverige	Västerbotten, Holmsund
3448234	Kärrsnäppa	<i>Calidris alpina</i>	Märkt	2011-07-25	F	2+	Sverige	HSFS
			Återfynd	2020-07-13		3+	Sverige	Öland, Ottenby
4699498	Grönbena	<i>Tringa glareola</i>	Märkt	2020-08-07		10	Sverige	HSFS
			Återfynd	2020-08-19		10	Finland	Kuopio, Silinjärvi, Ra
DC67489	Grönsiska	<i>Spinus spinus</i>	Märkt	2020-08-01		10	Sverige	HSFS
			Återfynd	2020-09-28	M	10	Litauen	Kursiu Nerija, Juodkra
849364V	Sävsparv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	Märkt	2018-09-20	M	10	Finland	Oulu/Uleåborgs län, S
			Återfynd	2019-09-14	M	2+	Sverige	HSFS
JT 64824	Kärrsnäppa	<i>Calidris alpina</i>	Märkt	2019-07-21		3+	Polen	Pomorskie, Ujście Wi
			Återfynd	2020-07-26			Sverige	HSFS

sträckor den lilla fågeln tillryggalagt efter tio resor till Afrika för att övervintra! Men också 11 sävsparvar kontrollerades. Åtta av dem var märkta 2019, en 2018 och två 2017. Flera av sävsparvarna var märkta under samma dag och just sävsparvar är trogna återvändare till Haparanda Sandskär.

Egna korta kontroller

Med korta kontroller menar vi återfångst av fåglar under samma säsong. Under 2020 gjordes återfångst av 167 fåglar av 15 arter. 143 av dessa var ringmärkta 2020 och det betyder att åtta procent av alla fåglar som märktes under säsongen kontrollerades senare. Andelen är samma som förra säsongen. Drygt åtta procent av de märkta lövsångarna kontrollerades och 13 procent av alla sävsparvar. 16 procent av gulärlorna kontrollerades och faktiskt ingen av de 166 grönsiskorna som märktes. Mer information hittar du i **tabell 2** under avsnittet "Ringmärkning på Haparanda Sandskär under höststräcket".

Totalt gjordes 210 kontroller (korta och långa) av 167 fåglar. Färre kontroller och fåglar än under 2019, då det gjordes 251 kontroller av 191 fåglar. En del fåglar kontrollerades mer än en gång. Det var främst lövsångare, sävsparv och ängsbiplärka som kunde flyga in i näten både två och tre gånger.

Inger Brännström, inger.brannstrom@bredband.net

Polsk kärrsnäppa kontrollerades. Foto: Andreas Livbom.

	Lon	Lat	Förfluten tid	Avstånd	Riktning	Omständighet
eziorisko	65° 34' N	23° 45' E				
	51° 45' N	18° 39' E	24 dagar	1563 km	193° SSW	Kontrollerad av ringmärkare - fångad och släppt.
	65° 34' N	23° 45' E				
	50° 36' N	13° 43' E	40 dagar	1761 km	204° SSW	Kontrollerad av ringmärkare - fångad och släppt.
la, Korkea	65° 35' N	23° 50' E				
en, Malören	65° 32' N	23° 33' E	1 år 337 dagar	14 km	247° WSW	Kontrollerad av ringmärkare - fångad och släppt.
la, Tiilikrunni	65° 43' N	23° 50' E				
nd, Buten	63° 43' N	20° 27' E	3 år 354 dagar	274 km	217° SW	Kontrollerad av ringmärkare - fångad och släppt.
	65° 34' N	23° 45' E				
	56° 12' N	16° 24' E	8 år 354 dagar	1113 km	204° SSW	Kontrollerad av ringmärkare - fångad och släppt.
	65° 34' N	23° 45' E				
sio	63° 08' N	27° 42' E	12 dagar	331 km	143° SE	Kontrollerad av ringmärkare - fångad och släppt.
	65° 34' N	23° 45' E				
ntes Didzioji Gaudykle	55° 34' N	21° 06' E	58 dagar	1121 km	189° S	Kontrollerad av ringmärkare - fångad och släppt.
siikajoki, Tauvo	64° 48' N	24° 38' E				
	65° 34' N	23° 45' E	359 dagar	95 km	335° NNW	Kontrollerad av ringmärkare - fångad och släppt.
slly	54° 22' N	18° 58' E				
	65° 34' N	23° 45' E	1 år 6 dagar	1273 km	10° N	Kontrollerad av ringmärkare - fångad och släppt.

Observationer 2020

Under året registrerades 141 fågelarter. Det är en ovanligt låg siffra och beror till stor del på den begränsade stationsbemanningen under hösten.

Inga nya arter hittades. Däremot blev tundrasädgås (sädgås av underarten rossicus) nytt fågel-taxon för Sandskär. Obsen gjordes 19 april så det kan löna sig att vara ute tidigt under våren. En höjdpunkt var i övrigt den svarttärna som sträckte förbi ringmärkningsplatsen 31 juli, tredje fyndet för ön. Tidigare obsar gjordes 1968 och 1974.

Under 2020 flyttades stripgås från kat.E. till kat.C, vilket medförde att antalet spontana arter (kat.A+C) som påträffats på Sandskär ändrades från 255 till 256. Dessutom finns sedan tidigare 1 obestämd art noterad ("rödsångare", kat.A), 1 andhybrid (stjärtand x gräsand) samt klammerarten svart svan (kat.E).

Hösten utmärkte sig i form av ett för latituden ovanligt rikligt gåssträck. Som exempel sträckte 120 vitkindade gäss mot syd 2 oktober.

Sångsvanen får numera anses vara etablerad på Sandskär. Den häckade för tredje året i rad med lyckosamt resultat.

Av ovanligare änder kan 4 snatteränder 11 juni nämnas, liksom en häckning av stjärtand. Bergänder sågs vid några tillfällen under sommaren men utan några starkare häckningsindikationer. Årets enda alfåglar siktades 1-2 oktober. Salskrakar obsades både i juni och i augusti.

Skogsfåglarna går det knaggligt för p.g.a. det hårda älgbetet. Orren, som är den vanligaste skogsfågeln, ses regelbundet men sedan några år utan säkerställd häckning. Det blev endast en obs av dalripa, nämligen 22 augusti.

Små- och storlom sågs vid ett fåtal tillfällen. Av gråhakedopping inräknades 2 exemplar 12 juni och 1 exemplar 10 september.

Fiskgjuse och lärkfalk häckade säkert resp. troligen i nationalparken. En brun kärrhök flög förbi 10 september, medan blå kärrhök obsades åtskilliga gånger mellan den 16 augusti och 2 oktober. Höstens enda fjällvråk kom 15 september, medan pilgrimsfalkar rapporterades vid fyra tillfällen under sensommaren och hösten.

4 tofsvipor rastade 19 april och 1 exemplar 26 augusti. 1-5 kustpipare registrerades vid fem tillfällen 23 juli- 1 oktober. 2 myrspovar på sträck 30 juli var den enda obsen av arten för året.

Roskarl kan ha häckat på ön om än inte säkerställt. 2 kustsnäppor rastade på Pauhu 31 juli, medan en spovsnäppa födosökte där under flera dagar i skiftet juli-augusti och en annan individ 14 augusti. 3 obsar av myrnsnäppa bokfördes: 2 den 31 maj, 3 den 6 juni och 1 den 29 juli.

I vanlig ordning bjöd året på häckningsindikation för mosnäppa utan konstaterad häckning. En sandlöpare rastade på Nordrevet 26 juli och en förmodad ny individ i Östviken 29 juli.

Högsommarens största ansamling av kärrsnäppor uppgick till 60 den 26 juli. Enstaka småsnäppor noterades under fyra dagar 23 juli – 9 september.

Upp till två dvärgbeckasiner rastade de två sista septemberdagarna. Bästa dagssummorna för grönbena (cirka 50) registrerades i månadsskiftet juli-augusti.

Som mest 50 dvärgmåsar sågs 12 juni, och 34 toppade på sensommaren, närmare bestämt den 3 augusti.

Några skräntärnor siktades i juni. 2 småtärnor parade sig 13 juni men utan att någon häckning verkar ha blivit av.

Totalt kunde 3 noteringar av tordmule och 2 av tobisgrissla läggas till årets obsprotokoll.

2020 var ett dåligt år för hackspett. Enda arterna som registrerades var större hackspett, tretåig hackspett, och så förstås karaktärsarten för Sandskär - göktyta.

1 törnskattepar häckade med stor sannolikhet nära Östviken.

3 obsar av svartmes under hösten var allt som rapporterades från Sandskär. Arten hade ett generellt gott uppträdande i landet denna höst. Andra mesar förekom i normala och mer måttliga antal än t.ex. hösten 2019. Årets enda stjärtmesar trillade in 10 oktober.

Milt väder gjorde att en sen ladusvala sågs 2 oktober. Av hussvala blev det totalt 2 höstobsar.

Som helhet var året mediokert för sångare. Således bokfördes endast 2 svarthättor, samtidigt som grönsångare saknades i årets artlista.

3 tajgasångare sågs dock i fält 13, 14 resp. 30 september. Även busksångarna var 3: 2 revirhävande under försommaren och en ringmärkt i slutet av juli. En törnsångare iaktogs 4 augusti.

Upp till 3 starrar rapporterades i juni. Arten är inte årlig på ön.

Revirhävande dubbeltrastar växer inte heller på träd. Årets individ var den första i juni månad sedan 2009. Endast 4 koltrastar på hela året är ögonbrynshöjande svagt. Bäst tillgång på trast var det som brukligt i slutet av september.

En sen grå flugsnappare dök upp den 1 oktober.

En lite udda obs var 6 pilfinkar 9 augusti. Pilfinkar ses inte så sällan på hösten men oftast på senare datum.

Endast 2 fältobsar gjordes av rosenfink. Grönfink iaktogs lika sällan och detsamma gällde större korsnäbb. Bändelkorsnäbb bokfördes under 10 dagar men aldrig fler än två individer åt gången.

9 obsdagar av videsparv (max 5) var en uppyckning jämfört med fjolåret. Har trenden vänt för denna länge backande art? Lappsparv erbjuder 5 obsdagar.

En dvärgsparv får avsluta denna sammanställning. En satt på en vajer till nädhissen 10 oktober och var den första dvärgsparven noterad på Sandskär sedan 2017.

Andreas Livbom

070-688 69 50

Sök bidrag från Fågelskyddsfonden

NOF har en fond från vilken man kan ansöka om bidrag till projekt som syftar till fågelskydd och till spridande av kunskap om Norrbottens fågelfauna. Den som har en idé om någon fågelforskning som ryms inom fondens verksamhetsområde är alltså välkommen med ansökan. Den ska innehålla projektbeskrivning och uppskattade kostnader. Observera att det endast är ersättning för utlägg, transporter m.m. som ersätts av fonden och inte lönekostnader.

Ansökan skickas till Sven-Erik Marklund, marklundsvenerik@gmail.com, mobil: 070-312 96 42

Stipendium till Per Sandbergs minne

Norrbottens Ornitologiska Förening utdelar årligen 1 000 kronor till minne av Per Sandberg. Stipendiaten utses av NOF:s styrelse efter förslag från Sandskärsgruppen. Per som lämnade oss i mars 2017 var en uppskattad medlem i föreningen, tidigare aktiv styrelsemedlem och sedermera även stationschef på Haparanda Sandskärs fågelstation. Han var en engagerad ornitolog och särskilt varmt om hjärtat låg naturligtvis fågelstationen och den vitryggiga hackspetten.

Du som är yngre fågelskådare och har eller planerar att ringmärka på Haparanda Sandskär kan söka detta stipendium, senast den 1 maj 2021. Syftet med stipendiet är att stimulera till verksamhet på ringmärkningsstationen eller i anslutning till den.

Ansökan med motivering skickas till:

Inger Brännström, Kompanivägen 35,
974 44 Luleå, eller
inger.brannstrom@bredband.net

Förteckning över arter observerade under 2020 samt högsta observerade häckningskriterier.

141 arter, därav 72 med angivet häckningskriterium - Hk - Se tabell för förklaring.

ART	Hk
Vitkindad gås	
Grågås	13
Sädgås	
Sångsvan	13
Skedand	
Snatterand	
Bläsand	
Gräsand	
Stjärtand	13
Kricka	2
Vigg	13
Bergand	2
Svärta	13
Alfågel	
Knipa	2
Salskrake	
Storskrake	13
Småskrake	13
Tjäder	
Orre	2
Dalripa	
Smålom	
Storlom	
Gråhakedopping	
Storskarv	
Fiskgiuse	20
Sparvhök	2
Duvhök	
Brun kärrhök	
Blå kärrhök	
Havsörn	
Fjällvråk	
Trana	2
Strandskata	4
Tofsvipa	
Ljungpipare	
Kustpipare	
Större strandpipare	13
Småspov	
Storspov	2
Myrspov	
Roskarl	6
Kustsnäppa	
Brushane	
Myrsnäppa	
Spovsnäppa	
Mosnäppa	3
Kärnsnäppa	
Småsnäppa	
Morkulla	3
Dvärgbeckasin	

ART	Hk
Enkelbeckasin	3
Drillsnäppa	4
Skogssnäppa	
Rödbena	8
Grönbenä	5
Svartsnäppa	
Gluttsnäppa	
Skrattmå	2
Dvärgmå	2
Fiskmå	2
Havstrut	4
Gråtrut	2
Silltrut	2
Skräntärna	
Småtar	6
Fisktar	13
Silvertar	2
Svarttar	
Kustlab	5
Tordmule	
Tobisgrissla	
Ringduva	
Gök	3
Göktyta	3
Tretåig hackspett	
Större hackspett	8
Tornfalk	
Stenfalk	
Lärfalk	8
Pilgrimsfalk	
Törnskata	8
Varfågel	
Kråka	2
Korp	4
Sidensvans	
Svartmes	
Talltita	2
Blåmes	13
Talgoxe	13
Sånglärka	3
Ladusvala	2
Hussvala	
Stjärtmes	
Lövsångare	5
Gransångare	3
Taigasångare	
Sävsångare	5
Busksångare	5
Svarthätta	
Trädgårdssångare	3
Ärtsångare	8

ART	Hk
Törnsångare	
Kungsfågel	3
Gärdsmyg	
Trädkrypare	3
Stare	
Koltrast	
Björktrast	2
Rödvingetrast	3
Taltrast	3
Dubbeltrast	3
Grå flugsnappare	8
Rödhake	3
Blåhake	
Svartvit flugsnappare	3
Rödstjärt	13
Buskskvätta	3
Stenskvätta	13
Pilfink	
Järnsparv	
Gulärta	

ART	Hk
Sädesärta	13
Ångspiplärka	20
Trädiplärka	3
Bofink	3
Bergfink	3
Domherre	
Rosenfink	
Grönfink	
Gråsiska	
Större korsnäbb	
Mindre korsnäbb	
Bändelkorsnäbb	
Grönsiska	2
Gulspurv	3
Dvärgspurv	
Videsparv	
Sävsparv	3
Lappsparv	
Snöspurv	
ANTAL ARTER	141

Hk	Kriterium
1	Observation under häckningstid
2	Observation i häckningstid i lämplig biotop
3	Sjungande hane, häcknings- eller revirläten
4	Par i lämplig biotop under häckningstid
5	Permanent revir, revirbeteende på samma plats under minst två olika dagar
6	Parningsceremonier eller parningsspel
7	Sannolik boplat
8	Upprört beteende från vuxna fåglar tydande på ägg eller ungar i närheten
9	Gammal fågel med ruvfläckar
10	Bobygge
11	Avledningsbeteende
12	Nyligen använt bo påträffat
13	Nyligen flygga ungar (bostannare) eller dunungar (borymmare)
14	Gammal fågel in/ut till/från bo eller bohål
15	Gammal fågel med exkrementäck
16	Gammal fågel med föda åt ungar
17	Äggskal påträffade
18	Bo där gammal fågel setts ruva
19	Bo eller bohål där ungar hörts
20	Ägg eller ungar sedda i bo

Fåglar observerade på Haparanda Sandskär 1963–2020

Uppdaterad 2021-02-06

Listan omfattar arter som observerats på eller från ön Haparanda Sandskär.

Rapportera tillägg eller förslag på ändringar till livbomandreas@gmail.com

Förekomst

Hs	Häckande stannfågel
Hf	Häckande flyttfågel
(H)f	Tillfällig häckare, år för häckningsobservationer i kolumn 3 samt häckare på andra öar i nationalparken
F	Flyttande gäst

Antalsangivelse för Hs, Hf och F

1	Ses årligen i stort antal
2	Ses årligen i mindre antal
3	Ses de flesta år
4	Små antal eller oregelbunden
T	Tillfällig
*	2–10 observationer, år för observationer i kolumn. 3
***	1 observation, långt från normalt utbredningsområde, år för observation i kolumn 3

Prutgås	F 4	
Kanadagås	F 4	
Vitkindad gås	(H)f 2	
Strippgås	T *	69, 4 ex 05, 4 ex. 08
Grågås	Hf 1	
Sädgås	F 3	Underarten rossicus 2020
Spetsbergsgås	T *	82, 95, 01, 02, 16
Fjällgås	T *	63, 02
Knölsvan	T *	80, 84, 91, 93, 00, 01, 15, 16, 17
[Svart svan]	T ***	04
Sångsvan	(H)f 2	häckn. 18, 19, 20
Gravand	T *	90, 93, 97, 00, 08, 10, 13, 16
Ärta	F 4	
Skedand	(H)f 2	03, 09, 11, 13
Snatrand	F 4	
Bläsand	Hf 1	
Gräsand	Hf 1	
Stjärtand	(H)f 2	
Kricka	Hf 1	
Amerikansk kricka	T ***	90
Stjärtand X gräsand	T ***	19
Brunand	F 4	
Vigg	Hf 1	
Bergand	(H)f 2	
Alförrädare	F 4	
Praktejder	T ***	93
Ejder	(H)f 3	04
Svärta	Hf 1	
Sjöorre	F 3	
Alfågel	F 3	
Knipa	(H)f 1	81, 82, 08, 12, 18

Salskrake	(H)f 2	81, 82, 89, 09
Storskrake	Hf 1	
Småskrake	Hf 1	
Järpe	T *	74, 01, 06, 14, 15, 17
Tjäder	(H)s 4	04
Orre	Hs 2	
Dalripa	(H)s 3	Sedan 2014 mer oregelbunden, häckar ej. 95, 05
Vaktel	T *	
Smålom	F 2	
Storlom	F 2	
Svartnäbbad islom	T *	86, 05
Gråhakedopping	F 4	
Skåggdopping	F 4	
Svarthakedopping	F 4	
Gråhäger	F 4	
Storskarv	(H)f 2	44
Fiskgjuse	Hf 2	
Bivråk	F 4	
Kungsörn	F 4	
Sparvhök	F 2	
Duvhök	F 2	
Brun kärrhök	F 2	
Blå kärrhök	F 2	
Stäpphök	T *	01, 02, 1+1 ex. 2011
Brun glada	T *	62, 98, 01, 02, 03, 13, 16
Havsörn	F 2	
Fjällvråk	F 2	
Ormvråk	F 3	
Vattenrall	T *	07, 15, 18, 19
Kornknarr	T *	00, 01, 02, 09, 12, 14
Småfl. sumphöna	T *	90, 98, 03, 08, 10, 19
Trana	(H)f 2	
Strandskata	Hf 2	

Tofsvipa	(H)f 2	har häckat förr, liksom 16, 18 och 19
Ljungpipare	F 2	
Kustpipare	F 3	
Större strandpipare	Hf 1	
Mindre strandpipare	(H)f 4	07
Fjällpipare	F 4	
Småspov	F 1	
Storspov	Hf 2	
Myrspov	F 3	
Rödspov	T *	65, 82, 02
Roskarl	Hf 2	
Kustsnäppa	F 3	
Brushane	Hf 2	
Myrsnäppa	F 3	
Spovsnäppa	F 3	
Mosnäppa	Hf 2	
Sandlöpare	F 3	
Kärnsnäppa	F 1	
Skärnsnäppa	F 4	
Småsnäppa	F 2	
Morkulla	Hf 2	
Dvärgbeckasin	F 3	
Dubbelbeckasin	T *	86, 87, 88, 89, 92, 94
Enkelbeckasin	Hf 2	
Tereksnäppa	T *	81, 88, 93, 97, 03, 12
Smaln. simsnäppa	(H)f 3	74, 08
Drillsnäppa	Hf 2	
Skogsnäppa	(H)f 2	
Rödbena	Hf 1	
Grönben	Hf 1	
Svartsnäppa	F 2	
Gluttsnäppa	(H)f 2	
Tretåig mås	T *	87, 92, 01, 04
Skrattmås	(H)f 1	
Dvärgmås	(H)f 1	
Fiskmås	Hf 1	
Havstrut	(H)f 2	
Vittrut	T ***	93
Gråtrut	(H)f 1	
Silltrut	(H)f 2	
Skräntärna	(H)f 2	89, 02
Kentsk tärna	T ***	14
Småärna	(H)f 2	
Fisktärna	Hf 1	
Silvertärna	Hf 1	
Svarttärna	T *	68, 74, 20
Bredstjärtad labb	T *	85, 90, 4 ex. 07, 2 ex. 08, 13, 4 fynd 14
Kustlabb	(H)f 2	
Fjälllabb	F 4	
Alkekung	T ***	66
Tordmule	(H)f 3	
Tobisgrissla	(H)f 3	
Tamduva	T *	02
Skogsduva	F 4	
Ringduva	Hf 2	

Turturduva	T *	1 par74, 05, 06
Turkduva	T***	19
Gök	Hf 2	
Fjälluggla	T *	61, 62, 78
Lappuggla	T *	02, 18
Hökuggla	(H)f 3	62
Sparvuggla	T *	03
Päruggla	(H)f 4	91
Hornuggla	F 4	
Jorduggla	F 3	
Nattskärre	T *	76, 78, 85
Tornseglare	F 3	
Biätare	T *	94, 08
Göktyta	Hf 2	
Tretåig hackspett	(H)f 2	10, 12
Mindre hackspett	(H)f 3	65 och tidigare, 90, 00
Större hackspett	Hf 2	
Vitryggig hackspett	T *	92, 16, 19
Spillkråka	F 4	
Gråspett	T *	04, 08, 17, 19
Tornfalk	(H)f 2	63
Aftonfalk	T *	85, 00, 03, 05
Stenfalk	F 2	
Lärkfalk	Hf 2	
Jaktfalk	F 4	
Pilgrimsfalk	F 2	
Törnskata	(H)f 2	
Svartp. törnskata	T***	07
Varfågel	F 2	
Rödhuvad törnskata	T***	07
Sommargylling	T *	72, 76
Nötskrika	T *	13
Skata	(H)s 4	07, 09, 11, 12, 13, 15, 18
Nötkråka	T *	92, 00, 06
Kaja	T *	81, 83, 86, 05, 14, 17
Råka	T *	74, 82, 93
Kråka	Hs+f 1	
Korp	Hs 2	
Sidensvans	(H)f 2	09
Svartmes	F 3	
Tofsmes	T *	92, 01
Talltita	Hs 2	
Lappmes	F 4	
Blåmes	Hs+f 1	
Talgoxe	Hs+f 1	
Trädlärka	T *	68, 00, 03, 04, 3 ex. 12
Sånglärka	Hf 2	
Berglärka	T *	62, 70, 2 ex. 06, 2 ex. 07, 2 ex. 14, 16
Asiatisk kal.lärka	T ***	82
Backsvala	(H)f 3	tidigare koloni på nordrevet
Ladusvala	(H)f 2	13, 15
Hussvala	F 2	
Stjærtmes	F 2	
Lövsångare	Hf 1	

Gransångare	(H)f 2	
Grönsångare	(H)f 3	63
Brunsångare	T ***	03
Kungsfågelsångare	F 4	
Taigasångare	F 3	
Bergtaigasångare	T ***	03
Nordsångare	T *	98, 01, 02, 03, 04, 14
Lundsångare	(H)f 3	97, 02, 04, 07, 13, 16
Sävsångare	Hf 2	
Busksångare	F 4	
Fältsångare	T *	04, 16
Rörsångare	(H)f 4	85, 86, 89, 90, 06, 07, häckn. 04, 11, 14
Kärrensångare	T *	75, 95, 99, 02
Stäppsångare	T *	03, 13
Härmsångare	(H)f 4	84, 92, 04
Gräshoppsångare	T *	60, 78, 85, 01, 19
Flodsångare	T *	72, 14
Svarthätta	(H)f 2	
Trädgårdssångare	Hf 2	
Höksångare	T *	85, 02, 1+1 ex.10, 12, 15
Ärtsångare	Hf 1	
Törnsångare	Hf 2	
"Rödsångare"	T ***	81
Kungsfågel	(H)	
	s+f 1	
Gärdsmyg	(H)f 2	15
Trädskrypare	Hs+f 2	
Rosenstare	T ***	03
Stare	(H)f 4	häckat -80t + 2006. Sedd 11, 13, 14, 17, 20
Ringtrast	F 4	
Koltrast	(H)f 2	
Svarthalsad trast	T***	17
Björktrast	Hf 1	
Rödvingetrast	Hf 1	
Taltrast	Hf 1	
Dubbeltrast	(H)f 2	03
Grå flugsnappare	Hf 2	
Rödhake	Hf 2	
Blåhake	(H)f 2	00, 02
Näktergal	T *	66, 78, 82, 83, 87, 93, 05, häckn.13
Sydnäkttergal	T ***	75
Tajgablästjärt	T*	2 ex. 09, 10, 11, 13, 17, 18
Svartv. flugsnappare	Hf 2	
Mindre flugsnappare	T *	68, 1+1 ex. 11, 1+1 ex. 15, 16, 17
Svart rödstjärt	T *	83, 88, 90, 92, 99, 11, 12, 19

Rödstjärt	Hf 1	
Buskskvätta	Hf 2	
Vitgumpad buskskv.	T *	90, 07, 15
Stenskvätta	Hf 1	
Strömstare	T *	har setts av fiskare förr 09, 11
Gråsparv	T *	
Pilfink	F 3	
Järnsparv	(H)f 2	
Gulärkla	(H)f 1	
Citronärkla	T***	11
Forsnärkla	T***	12
Sädesärkla	Hf 1	
Större piplärka	T *	01, 02, 03
Ängspiplärka	Hf 1	
Trädpiplärka	Hf 1	
Sibirisk piplärka	T ***	90
Rödstrupig piplärka	F 2	
Skärpiplärka	F 4	
Bofink	Hf 1	
Bergfink	(H)f 1	
Stenknäck	T *	86, 01
Tallbit	F 4	
Domherre	(H)	
	s+f 2	
Rosenfink	(H)f 2	
Grönfink	Hs+f 2	
Vinterhämpling	F 4	03, 04, 06, 07, 11
Hämpling	F 4	
Gråsiska	(H)f 1	
Större korsnäbb	(H)	08
	s+f 3	
Mindre korsnäbb	(H)	
	s+f 2	
Bändelkorsnäbb	F 2	
Steglits	T *	01, 2 ex. 04, 10 ex. 05
Grönsiska	(H)f 1	
Gulspurv	Hf 2	
Ortolansparv	(H)f 4	trol häckare till 80-talet
Rostspurv	T***	14
Dvärgspurv	(H)f 4	
Videsparv	(H)f 2	
Gyllensparv	T ***	65
Sävsparv	Hf 1	
Lappsparv	F 2	
Snösparv	F 2	

Blåsten fällde en flaggstång i Kumpula. Foto: Ulf Öhman.

Vädret under fältsäsongen

Väderobservationerna på Sandskär utförs av fågelstationens personal. Normalt görs en väderobservation per dygn, en timme innan den standardiserade ringmärkningen påbörjas, alltså kl. 0400 eller kl. 0500 lokal tid.

De väderparametrar som noteras är rådande väder, lufttemperaturen på 2 m. höjd, det senaste dygnets högsta respektive lägsta temperatur och den ackumulerade nederbördsmängden, vindens styrka och riktning, lufttrycket samt vattenståndet. Vattenståndet fås från SMHI:s hemsida.

Vädersensorerna är placerade i ett ventilerat träskåp på nordväggen på ringmärkarnas stuga. Platsen är något utsatt för direkt solstrålning under soliga sommarmorgnar men torde ge representativ max- och mintemperatur.

Juli

Stationen öppnade den 21, en skön sommardag

då temperaturen nådde 23 grader och lite åskdunder hördes på eftermiddagen. Dagen därpå trängde dock ett omfattande regnväder in från Finland och hällde ut 15 mm över ön. Det lågtryckspåverkade vädret fortsatte till slutet av månaden, gav flera perioder med både regn och blåst, mest från O-sektorn, och ganska högt vattenstånd. Fram till månadsskiftet hamnade 48 mm nederbörd i nederbördsmätaren.

Augusti

Månadens första halva bjöd på många fina och torra dagar och ganska svaga vindar. Vattenståndet var inledningsvis högt men föll sedermera tillbaka mot medelnivån. Andra halvan blev mer blandad med några lågtryckspassager och friska vindar, ofta från S, men även perioder med stabilt och vindsvagt väder. Som helhet fick vi en varm augusti och endast 19 mm regn uppmättes mot normalt cirka 70.

September

I relativa termer ljust men ostadigt väder präglade september. Lågtrycken rörde sig på nordliga banor med återkommande friska vindar från S och SV, följt av vridning till V eller NV och högvatten. 87 mm regn föll varav så mycket som 36 mm den 16. Sammantaget var många septembermorgnar ogynnsamma för ringmärkning. En välkommen omläggning av väderläget skedde i slutet av månaden. Högtryck över Ryssland, vindar från SO och hopp om östliga inflöden.

Oktober

Månadens första del dominerades helt av högtrycket i öster, mildt väder för årstiden men ofta grått och vindar från O eller SO. Tyvärr kunde inte stationen vara öppen nämnvärt p.g.a. transportproblem, så vi gick miste om stationsverksamheten under en spännande och hyfsat fågelrik period.

Källor: Stationens egna observationer samt SMHI:s månatliga sammanställningar inklusive vattenståndsdata, <http://www.smhi.se>.

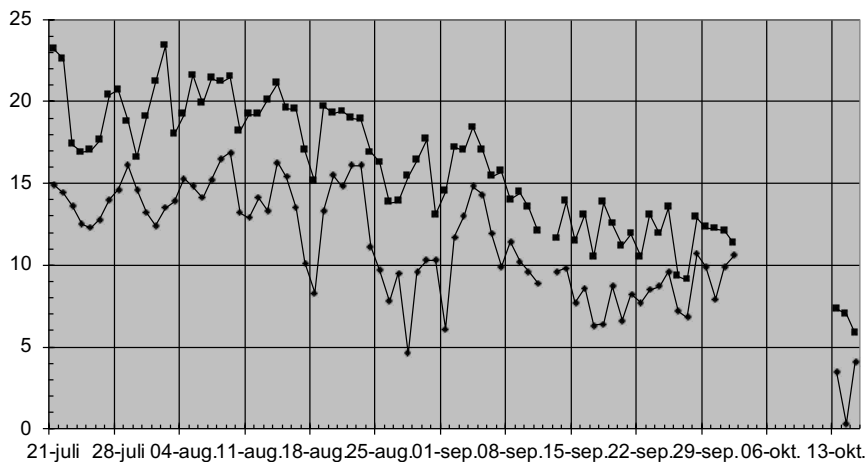
Andreas Livbom

070-688 69 50

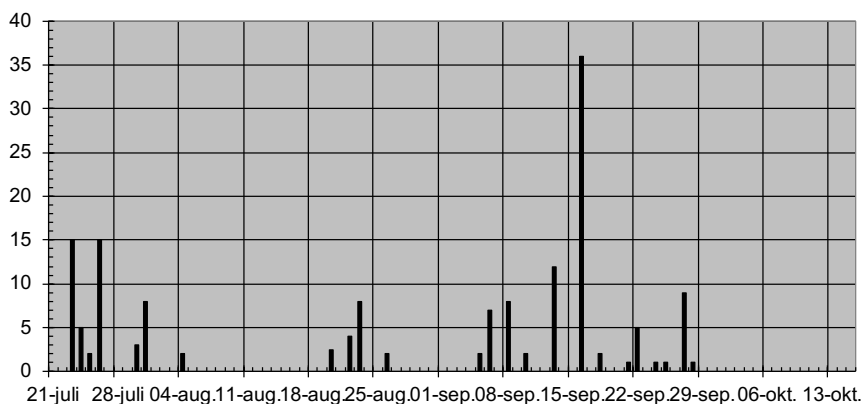

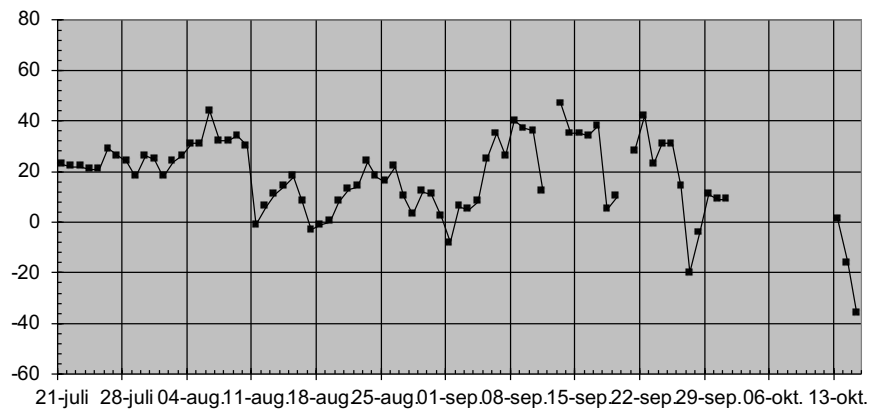
Temperatur max och min (grader)

Nederbörd (mm)

Vattenstånd (cm)

Vinterfågelracet 20 februari 2021

Till skillnad mot i fjol genomfördes årets vinterfågelrace i riktigt vinterväder med snöfall och temperaturer mellan 8–15 minusgrader. Veckorna före racet var vädret klart och kallt. Inga invasionsarter fanns kvar i länet då höstens bär sedan länge var uppätta.

Endast 31 arter plus obestämd korsnabb noterades (i fjol 55 arter), de flesta vid kusten, mellan klockan 8–15. Det ogynnsamma vädret bidrog säkert till att färre arter än vanligt observerades. I miljöklassen (utan motorfordon) deltog hela fyra lag som färdades med skidor och till fots. Det är första året i den 25 år långa serie av vinterfågelrace som antalet lag i miljöklassen varit fler än i den bilburna klassen. I år var det också fler kvinnor än män som deltog, måhända ett trenderbrott? Lag Meståget lyckades få ihop hela 16 arter under en 9 km lång skidfärd och 3 km promenad i Jokkmokkstrakten, en imponerande summa som räckte till seger i Miljöklassen.

I övriga klassen hade lag Pitesådarna lyckats skrapa ihop 24 arter, 13 färre än ifjol. Men det räckte även i år till seger.

Om man räknar arter per km blir det en annan bild. Då vinner miljöklassen överlägset över dem som åkte bil.

Totalt deltog 13 (24) personer fördelade på 7

(9) lag (fjölårets värden inom parentes). Det lägre deltagandet får nog, förutom dåligt väder, tillskrivas den pågående pandemin och rekommendationerna att bara umgås med dem som man normalt träffar.

Bland de lite ovanligare observationerna kan nämnas gräsänder i Boden och Jokkmokk, turkduva i Boden och Piteå, skogsduva och en vitryggig hackspett i Piteå. Lavskrika, lappmes och gråsiska sågs endast i lappmarkerna. I år saknades såväl trastar som sidensvansar.

Av tabell över iakttagna fågelarter på NOF:s hemsida framgår det vilka arter som sågs av respektive lag.

Tack alla ni som deltog!

Tord Gustafsson

Övernitrande gräsänder sågs bl.a. i Skabramluobbal, Jokkmokk.
Foto: Emma Nilsson.

Tabell över deltagande lag i ordning efter placering.

Plac.	Lagnamn	Antal arter	Plats	Deltagare
	<i>Miljöklassen</i>			
1	Meståget	16	Jokkmokk	Ida Jansson, Emma Nilsson
2	Kronvraken	11	Luleå	Annika och Tord Gustafsson
2	ENTita	11	Kiruna	Barbro Hermansson
4	Lotta	10	Kiruna	Lotta Nygård
	<i>Övriga klassen</i>			
1	Pitesådarna	24	Piteå	Andreas Degerman, Lars Sandberg, Jan Stenberg
2	Frida och Mats	22	Boden	Mats Bergquist, Frida Snell
3	Pigtittarna	13	Kalix	Thore Alm, Birgitta Landberg

Uttransport av förnödenheter med assistans av kustbevakningen inför den första säsongen i april 1981.

Haparanda Sandskärs fågelstation fyller 40 år

Fågelstationen började sin verksamhet i maj 1981. I år är det således dags för 40-årsjubileum. Efter en blygsam start det första året har verksamheten vuxit successivt till nuvarande omfattning. De första åren skedde märkning såväl vår som höst men numera är verksam-

heten koncentrerad till sensommaren och hösten samt till häckfågelinventeringar i juni och juli. Drygt 146 000 fåglar har ringmärkts under perioden 1981–2020. Därtill har många intressanta fynd gjorts av sällsynta fågelarter. Redan i maj 1982 sågs en asiatisk kalanderlärka för första gången i Sverige. Här följer ett bildpotpurri från pionjärsären fram till nutid.

Text och foto: Tord Gustafsson.

Jan Andersson, stationschef under åren 1981–2003. Interiör från SNF-stugan maj 1981.

Uppackning av proviant för en månads vistelse under våren 1981. Vi huserade i SNF-stugan de första åren.

Interiör från Länsstyrelsens bevakarstuga som vi disponerade åren 1985-2016. Den innebar ett rejält standardlyft. Nu gick det att få rejäl värme i den välisolerade stugan med vedkamin.

Innan ringmärkarboden kom på plats på Sydön skedde ringmärkningen i ett primitivt vindsydd, september 1985.

Under de första åren bedrevs ringmärkningen på förhösten i Östviken. Miljön har här förändrats radikalt då landhöjningen flyttat ut strandlinjen med åtföljande förbuskning. Den tidigare fina vadarlokalen vid Östviken har grundats upp och vuxit igen. Här ses Mats Bergquist ta igen sig i en paus mellan vittjningsrundorna, augusti 1987.

Den vind- och väderskyddade ringmärkarboden på Sydön gjorde att arbetsmiljön förbättrades radikalt. September 2003.

Ingrid Sandahl, stationschef åren 2004 – 2010, visar en återfyndskarta i samband med stationens 25-årsjubileum 2006.

Den nuvarande komfortabla stationsbyggnaden som vi hyr från Länsstyrelsen sedan 2017. Den uppskattade allmänna bastun syns till höger i bakgrunden. Juni 2018.

Nötväcka ökar år från år och fanns vid drygt 17 procent av fågelmatningarna i år mot bara knappt 12 procent ifjol. Foto: Kent-Ove Hvass.

Vinterfåglar in på knuten i Norrbottens län

För sextonde året i följd räknades vinterfåglar vid fågelmatningar i hela Sverige den sista helgen i januari (29.1-1.2). Räkningshelgen startade redan på fredagen och förlängdes till på måndag för att även skolor skulle ha möjlighet att delta. Som vanligt svarade Birdlife Sverige för rapportmottagning och sammanställning av data. Inrapportering och uttag av statistik görs via webbsidan Vinterfaglar.se. Någon kvalitetsgranskning av inrapporterade fåglar har inte gjorts så någon felbestämning kan säkert ha smugit sig in. Nedan har jag fört alla inrapporterade entitor till arten taltita.

Nytt för i år var en två timmars webbsändning från fem matningsplatser i landet. I Norrbotten fanns det en kamera vid Getbergets fågelmatning i Jokkmokk. Efter lite tekniskt strul intervjuades Emma Nilsson i Jokkmokk av Niklas Aronsson från SOF. Hon berättade om de fåglar som sågs där. Bland annat besöktes matningen av lavskrika och lappmes – arter som inte ses på så många fågelbord utanför Lappland.

I Norrbottens län var undertecknad regionalt ansvarig. Upprop om evenemanget gick ut till press och radio samt på vår egen hemsida och Facebook-gruppen Norrbottens Fåglar. En preliminär sammanställning av resultatet sändes i P4 Radio Norrbotten på måndagsförmiddagen.

Inventeringshelgen föregicks av kyligt och snöigt väder vilket nog påverkade inventeringsresultatet negativt. Under inventeringshelgen var det 10-20 grader kallt men inte så mycket nederbörd. Färre fåglar än ifjol sågs vid de norrbottniska fågelborden. I snitt noterades 38 fåglar per fågelmatning mot 45 år 2020. Totalt deltog 517 fågelmatningar och 480 rapportörer, vilket var något färre än under 2020. Sammanställningen grundas på inrapporterade fåglar t.o.m. 8.2. Vi riktar ett stort tack till alla som deltog.

Resultat

Vid en jämförelse med fjolåret så är ordningsföljden något förändrad men arterna i tio i topp är desamma.

Om man i stället tittar på hur många individer av respektive art som noterats inom länet får vi fram följande tabell för tio i topp 2021:

I tabellen finns också angivet hur antalet exemplar per art och matning förändrats sedan 2020 för de tio vanligaste arterna. Eftersom de deltagande matningarna inte är desamma mellan åren är det svårt att dra några säkra slutsatser av siffrorna.

Arter som ökat med minst fem procent sedan 2020: blåmes, nötskrika och gråsiska.

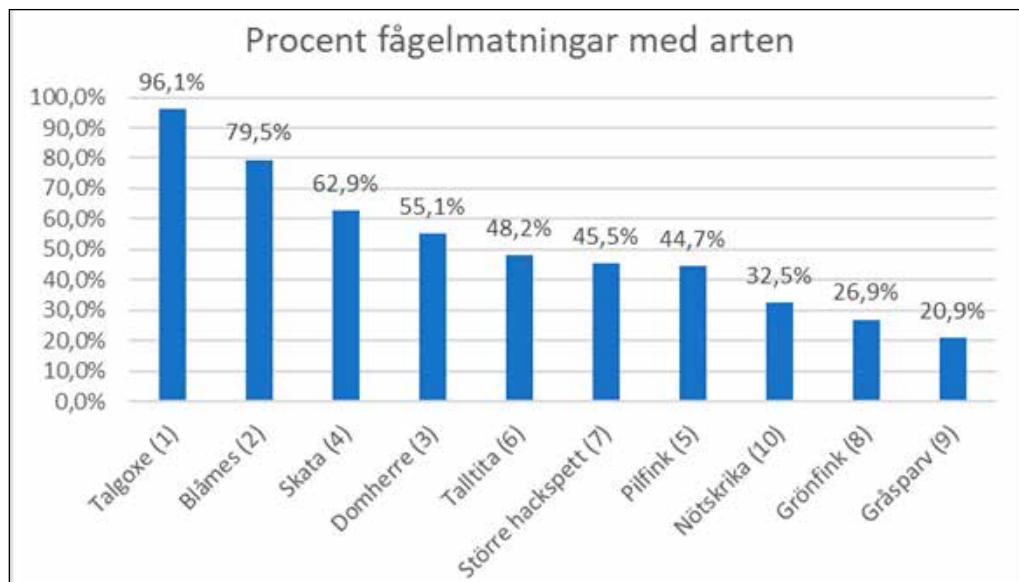

Diagram över de 10 vanligaste arterna sorterade efter procent fågelmatningar där arten setts. Inom parentes anges artens placering under fjolåret.

Arter som minskat med minst fem procent sedan 2020: skata, domherre, pilfink och gråsparv.

Bland övriga arter utanför topp tio kan nämnas nötväcken. Den har ökat stadigt sedan flera år och expanderat längs Norrlandskusten. I fjol sågs den vid 12 procent av fågelmatningarna och i år hade andelen ökat till 17 procent. Antalet individer ökade från 101 till 149. Någon av fåglarna kan ha varit av den sibiriska rasen som haft ett mindre inflöde under hösten.

Totalt rapporterades 47 arter mot 45 ifjol. Bland dessa kan nämnas 134 bofinkar, 59 bergfinkar och 44 steglitsar. Alla dessa arter har övervintrat i större

antal än ifjol. Den sistnämnda arten har etablerat sig allt längre norrut och sågs vid 6 (5) fågelbord totalt, som nordligast i Kiruna kommun.

I år saknades rödhake och svarthätta vid de norrbottniska fågelmatningarna. De två arterna kan ha fått problem med den myckna snön och kylan i januari. Arter som tillkommit sedan ifjol: snösparv, mindre korsnäbb, gråtrut och ormråk.

En fullständig lista finns på Vinterfaglar.se under fliken statistik. Här går det också att sortera fåglarna per kommun.

*Tord Gustafsson,
regionalt ansvarig för Vinterfåglar inpå knuten*

	Art	Individer	Snitt ex./matning	Förändring från 2020
1	Talgoxe	4 827	9,3	-2,7%
2	Pilfink	2 636	5,1	-20,8%
3	Domherre	2 301	4,5	-32,3%
4	Blåmes	1 825	3,5	7,4%
5	Grönfink	1 198	2,3	-2,1%
6	Skata	1 062	2,1	-14,5%
7	Talltita	1 020	2,0	-3,3%
8	Gråsparv	965	1,9	-21,9%
9	Gråsiska	623	1,2	31,5%
10	Nötskrika	439	0,8	27,3%

Steglitsen är en hårdig art som sprider sig allt längre mot norr. Som nordligast sågs den i år i Kiruna kommun. Foto: Kent-Ove Hvass.

Vår/sommarprogram 2021

Varmt välkommen till NOF:s aktiviteter under mars-juni! Aktiviteterna är kulturaktiviteter i samarbete med Studiefrämjandet.

För att underlätta din planering har vi varudeklarerat exkursionerna:

I – För nybörjare och familjer. Vi färdas i bil och går sällan någon längre sträcka

II – För den något mer inbitne. Här kan det bli någon längre promenad, även utanför vägar och stigar.

Vid bilexkursioner rekommenderar vi, under normala förhållanden, samäkning och att varje passagerare betalar 6 kr per mil till bilföraren. Vi följer Folkhälso-myndighetens rekommendationer om distans.

Observera att programpunkter kan läggas till eller ändras under året!

Håll utkik på vår hemsida: www.nof.nu

Tisdag 20 april kl 19.00

Årsmöte med NOF den 20 april kl 19.00

Ett digitalt årsmöte kommer att genomföras med föreningens medlemmar. Mötet genomförs med det webbaserade verktyget Zoom. Det är enkelt att delta i mötet med både ljud och bild med din dator. Instruktioner och länk erhålles via mejl. Verksamhetsberättelse och ekonomisk rapport finns på www.nof.nu. Om du vill delta i mötet anmäler du dig till Inger Brännström, mail inger.brannstrom@bredband.net senast den 15 april 2021.

Lördag 27 mars

Uggleäventyr, Norramarka Fäbodvall (II)

Häng med på en mysig kvällsutflukt med ugglelyssning, stjärnskådning, fika och samkväm. Medtag skidor eller snöskor om du har, sittunderlag samt fika/något att grilla.

Samling kl 18.30 på Willys parkering i Boden.

Kontaktperson: Lars Sundberg 070-593 10 42
mail: larsosundberg@gmail.com

Arrangeras av Naturskyddsföreningen Boden

Fågelexkursioner för dig som är nybörjare och/eller osäker på vad du ser och hör.

Exkursionerna leds av Gunnar Thingvall, som tidigare hållit i studiecirkarna, samt någon fler ledare från NOF. En serie exkursioner i "studiecirkelform" som görs i april, en i maj, en i juni, en i augusti och en i september. Max 9 deltagare. Start i andra halvan av april. Medtag kikare och boken Fågelguiden alternativt appen Fågelguiden. På grund av coronaviruset får vi räkna med att vi åker en i varje bil. Anmälan sker till: Inger Brännström, inger.brannstrom@bredband.net eller mobil 070-383 11 99, anmälan senast 31 mars 2021. Först till kvarn gäller.

Tisdagar under april och maj

Fågelutflykter runt Vuollerim (I)

Fågelutflykterna att följa vårfåglarnas ankomst runt Vuollerim planeras att genomföras med samling respektive dag kl 18.00 vid Folkets Hus i Vuollerim. För mer information tag kontakt med nedanstående personer.

Kontaktperson: Mats Karström 0976-101 20 och LarsGöran Hedberg.

Knipa, vipa och lärka Kalix (I)

Vårfågelskådning.

Inget datum är fastställt p g a Coronarestriktioner.

Om/när det kan bli aktuellt med aktivitet så lägger vi ut det på hemsidan.

Kontaktperson: Birgitta Landberg 070-604 09 03 och Thore Alm 070-252 23 67.

April – maj

Strandskatornas vårfågeldag, Alvik (I)

Kom och hälsa vårfåglarna välkomna tillbaka tillsammans med Strandskatorna! Vi träffas som vanligt vid Alviksgården. Datum och tid bestäms längre fram, håll koll på Strandskatornas hemsida www.strandskatorna.se och på facebook.

Kontaktperson: Elsa Rensfeldt, 070-640 75 05,
mail: rensfeldtelsa@gmail.com.

Söndag 2 maj

Värfågelskådning från Svartskatatornet (I)

Välkommen till det nyrustade Svartskatatornet. Tornet ligger på Ö sidan om vägen mellan Ersnäs och Mörön 3 km från E4-korsningen i Ersnäs. Skylt och spångad stig från P-plats vid vägen. P.g.a. Covid-19 sker ingen samäkning utan var och en tar sig på egen hand till tornet. Det kommer att vara bemannat mellan kl 07.00–10.00 med personal från Norrbottens Ornitologiska Förening, som kan ge svar på vilka fåglar som vi ser. Välkomna till en fågelmorgon med massor av tranor, svanar och gäss! Ta med fika! Tubkikare kommer att finnas tillgängliga.

Kontaktperson: Tord Gustafsson, 070-516 65 65

Tisdag 11 maj

Kvällsexkursion vid Mjölkuddstjärn Luleå (I)

Följ med på en fågelvandring runt den lilla fågelsjön Mjölkuddstjärn. Här kan vi på nära håll studera skrattmåsens familjeliv, sothönsens bataljer och skäggdoppingarnas parningsdans. Den 1,3 km långa vandringen runt sjön tar drygt en timme om vi går i lugnt tempo längs den tillgänglighetsanpassade stigen. Om du har så ta med en tubkikare.

Start vid gömslet nedanför Scandic hotell kl 18.30

Kontaktperson: Tord Gustafsson, 070-516 65 65

Onsdag 12 maj

Cykelskådning vid Storavan i Boden (I)

Favorit i repris! Samling med cyklar på tågstationen kl 18.00. Det går även bra att komma med bil. Ta med kikare (om du har), fika och kläder efter väder.

Kontaktperson: Lars Sundberg 070-593 10 42
mail: larsosundberg@gmail.com

Arrangeras av Naturskyddsföreningen i Boden.

Majfåglar Kalix (I)

Inget datum är fastställt p g a Corona-restriktioner. Om/när det kan bli aktuellt med aktivitet så lägger vi ut det på hemsidan.

Kontaktperson: Birgitta Landberg 070-604 09 03 och Thore Alm 070-252 23 67.

Söndag 23 maj

Skådning i härliga Gammelstadsviken (I-II)

Värfågelmorgon vid Gammelstadsviken. Guidad promenad till fågeltornet från parkeringen vid Haparandavägen (1.7 km tillgänglighetsanpassad led) kl 08.00. Det går också bra att ansluta vid fågeltornet som är bemannat fram till kl 12.00. NOF bjuder på korv vid grillplatsen nedanför fågeltornet. Kängor eller stövlar

rekommenderas då det kan vara lite blött på sina ställen.

Natursnokarna finns på plats och snokar vattenkryp. Kom och ta "Naturfalken", ett slags simborgarmärke för artkunskap.

Samarrangemang med Naturskyddsföreningen och Natursnokarna.

Kontaktperson: Jan-Olov Johansson 070-619 22 31.

Lördag 5 juni

24-timmarsskådning, Fågeldygnet (II)

Dags för årets 24-timmarsskådning! Denna aktivitet körs i år för 18:e gången i Vuollerim, 14:e gången i Glommerstråk samt 6:e gången i Luleå i samarbete med Strandskatorna. Kontakta din kontaktperson och anmäl dig för ett tvåtimmarsspass! Aktiviteten genomförs från kl 00:00 lördag (fredag natt) till och med 00:00 söndag (lördag natt).

Plats samt kontaktpersoner:

- **Vuollerim:** Tornet, Porsitjärnen. Anmäl helst ditt intresse innan till Mats så vi kan planera dygnet bättre. Kikare och fågelböcker finns för utlåning och någon fågelkunnig person finns i tornet hela dygnet. Mats Karström, 0976-101 20, mail: mats.karstrom@naturskyddsforeningen.se, Samarrangemang med Vattenfall som bjuder på festmiddag vid eldplatsen.
- **Glommerstråk:** Fågeltornet, Västra träsket. Stefan Holmberg, 070-672 87 98, mail: stefan@aborrtrask.se
- **Luleå:** Fågeltornet, Gammelstadsviken. Inger Brännström, 070-383 11 99, mail inger.brannstrom@bredband.net.

Torsdag–söndag 10 – 13 juni

Häckfågelinventering på Haparanda Sandskär (II)

Under detta förlängda veckoslut gör vi den årliga inventeringen av öns häckfåglar. Vi kommer som vanligt att både inventera fåglar, skåda och umgås. Både erfarna skådare och nybörjare är välkomna. Inkvartering i stuga. Preliminär utresa från Staffansviken på torsdag kl 18.00 och hemresa söndag eftermiddag. Med hänsyn till väder och vind avgör vår skeppare när säker båtford kan ske.

Anmälan sker via mail eller telefon (skicka gärna ett SMS) till kontaktpersonen så får du ett anmälningsnummer i retur. För att delta i denna exkursion krävs medlemskap i NOF, erlagd medlemsavgift skall finnas registrerad senast 30 april. Kostnad 700 kr/person (inkluderar transport och logi). Ta chansen till en prisvärd Sandskärsexkursion. OBS begränsat antal platser.

Kontaktperson: Lena Stenman, 070-667 00 18
mail: lena.stenman@hotmail.com

INNEHÅLL

Pärlugglan	2
Förord.....	3
Verksamhetsberättelse.....	4
Det var vi som gjorde det!	6
Inventeringshelg.....	8
Ringmärkning på öarna 2020.....	10
Ringmärkning på Haparanda Sandskär under höststrecket	12
Främmande och egna kontroller samt återfynd.....	16
Observationer.....	18
Vädret under fältsäsongen	23
Vinterfågelracet	25
Haparanda Sandskär fågelstation fyller 40 år.....	26
Vinterfåglar in på knuten i Norrbottens län.....	28
Vår/sommarprogram 2021	30

FÅGLAR I NORRBOTTEN

utges av

Norrbotens Ornitologiska Förening
och utkommer med 4 nummer per år.

Årgång 40

ISSN 0281-6903

Ansvarig utgivare

Ulf Öhman

Redaktionskommitté

Inger Brännström, Nisse Sundberg, Ulf Öhman

Omslag

Pärluggla

av Matsäke Bergström

Produktion/Tryck

ByaTryck/Luleå Grafiska 2021

NORRBOTTENS ORNITOLOGISKA FÖRENING

c/o Ulf Öhman

Kompanivägen 35, 974 44 Luleå

Pg 433 17 33-8

www.nof.nu

ulf.ohman00@bredband.net

Norrbotens Ornitologiska Förening (NOF)

är en regionalförening av

SOF-BirdLife Sverige.

NOF har Norrbottens län

som verksamhetsområde.

Medlemmar i NOF erhåller

Fåglar i Norrbotten utan extra kostnad.

Medlemsavgifter för 2021

200 kronor för svenskt medlemskap

50 kronor för ungdomsmedlem

(född 2001 eller senare)

25 kronor för varje familjemedlem

300 kronor för utländskt medlemskap

Medlemsavgiften sätts in på föreningens

pg-konto: 433 17 33-8.

Adressändringar

skickas till föreningens adress enligt ovan.

STYRELSEN

Ordförande

Ulf Öhman 070-600 80 80

Vice ordförande

Thorbjörn Johansson 073-061 50 43

Kassör och registeransvarig

Tord Gustafsson 070-516 65 65

gustafssontord@gmail.com

Sekreterare

Inger Brännström 070-383 11 99

Övriga ledamöter

Ulla Sundberg 070-699 71 67

Andreas Degerman 073-045 01 76

Viktor Persson 072-560 02 06

Suppleanter

Stefan Holmberg 070-672 87 98

Björn Olof Svanholm 076-106 75 88

David Apelqvist 076-142 86 16

Regionala rapportkommittén

c/o Andreas Livbom

Armévägen 19, 974 43 Luleå

livbomandreas@gmail.com

Haparanda Sandskärs fågelstation

Stationschef: Inger Brännström

inger.brannstrom@bredband.net

070-383 11 99